

Spis treści

OD REDAKCJI	1
ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYGNIĘCIA	6
GLOSZY	11
ROZBIEŻNOŚCI W ORZECZNICTWIE	33
ORZECZENIA NIE PUBLIKOWANE	40
ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2002, NR 2.....	58
INFORMACJE	62

OD REDAKCJI

Biuletyn Sądu Najwyższego, obrazujący prace Izby Cywilnej, będzie się ukazywał co miesiąc. Znajdzie się w nim miejsce na prezentację bieżących orzeczeń Sądu Najwyższego – uchwał oraz wybranych też wyroków i postanowień, a także zagadnień prawnych przedstawionych do rozstrzygnięcia przez sądy apelacyjne i okręgowe. Jeżeli dojdzie do niejedności stanowisk w poszczególnych składach orzekających w podobnych sprawach oraz różnic w podejściu do rozstrzyganych problemów jurydycznych, przedstawimy występujące rozbieżności, odnosząc się, w razie potrzeby, także do orzeczeń Sądu Najwyższego w Izbie Administracyjnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, Trybunału Konstytucyjnego oraz Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Istotnym działem biuletynu będą krótkie streszczenia glos dotyczących orzeczeń Sądu Najwyższego wydanych w Izbie Cywilnej, ze szczególnym uwypukleniem, zawartych w tych glosach, akcentów krytycznych. Nie zabraknie także miejsca dla przeglądów piśmiennictwa dotyczącego prawa cywilnego oraz przeglądów ustawodawstwa.

Chcielibyśmy również, aby codzienne sprawy Izby, nie tylko te, które dotyczą jurysdykcji, znalazły w biuletynie swój mały kącik. Te sprawy umykają najszybciej, a warto je zapisać i utrwalić. Przypomnimy zatem najwybitniejszych sędziów Izby, pokazemy osiągnięcia i problemy pozaorzecznicze, oddamy głos sędziom w stanie spoczynku, którzy zechcą podzielić się z nami swoimi wspomnieniami.

Biuletyn jest kierowany przede wszystkim do sędziów Sądu Najwyższego; jest pismem wewnętrznym, ale nie „do użytku wewnętrznego”. Chcemy, żeby przysłużył się jurysprudencji, więc będziemy usatysfakcjonowani, jeżeli trafi do sędziów innych sądów, do innych środowisk prawniczych oraz do wszystkich, którzy interesują się prawem cywilnym i jego stosowaniem w praktyce.

Biuletyn jest opracowywany w Wydziale III (Problemowym), przy pomocy kolegów asystentów, ale ucieszy nas każda inicjatywa współpracy. Zapraszamy do niej, licząc także na podsuwanie tematów, które powinny znaleźć miejsce na łamach „Izby Cywilnej”.

Jacek Gudowski SSN
Przewodniczący Wydziału III

UCHWAŁY

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z dnia 13 września 2001 r., II Cz 1373/01, zagadnienia prawnego:

„Czy niedołączenie przez wierzyciela tytułu wykonawczego, o jakim mowa w art. 914 § 2 k.p.c. stanowi brak formalny w rozumieniu art. 130 § 1 k.p.c.”? podjął uchwałę:

Niedołączenie przez wierzyciela tytułu wykonawczego do wniosku o wyjawienie majątku stanowi brak formalny w rozumieniu art. 130 § 1 k.p.c.

(uchwała z dnia 12 grudnia 2001 r., III CZP 70/01, M. Sychowicz, I. Koper, T. Żyznowski)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Koszalinie - Sąd Gospodarczy postanowieniem z dnia 12 września 2001 r., Gz 141/01, zagadnienia prawnego:

„1. Czy w postępowaniu w sprawach gospodarczych, w tym rozpoznawanych w postępowaniu upominawczym, spełniających warunki przewidziane w art. 505¹ k.p.c., stosuje się przepisy o postępowaniu uproszczonym.?”

W razie pozytywnej odpowiedzi na powyższe pytanie,

2. Czy obowiązkowi wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty na urzędowym formularzu - w sytuacji gdy pozew wniesiono na urzędowym formularzu (art. 503 par. 2 k.p.c.) - czyni zadość wniesienie sprzeciwu sporządzonego na odpisie (kserokopii) urzędowego formularza, w tym na odpisie odwzorowującym formularz w zmniejszonym formacie ?

3. Czy podlega odrzuceniu sprzeciw od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym, wniesiony zgodnie z wymaganiami art. 503 § 2 k.p.c., w sytuacji, gdy pismo zawierające wnioski dowodowe, stanowiące jego załącznik, nie zostało wniesione na urzędowym formularzu ?”.

podjął uchwałę:

1. Przepisy o postępowaniu uproszczonym stosuje się także w rozpoznawanych w postępowaniu upominawczym sprawach gospodarczych o roszczenia przewidziane w art. 505¹ k.p.c.

2. Podlega odrzuceniu sprzeciw od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym, jeżeli wymaganie zastosowania formularza urzędowego dla tego sprzeciwu, wynikające z art. 503 § 2 k.p.c., nie zostało zachowane w odniesieniu do tej części sprzeciwu, która obejmuje wnioski dowodowe.

(uchwała z dnia 14 grudnia 2001 r., III CZP 67/01, H. Wrzeszcz, M. Kocon, I. Gromska-Szuster)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Toruniu postanowieniem z dnia 28 września 2001 r., VIII Cz 368/01, zagadnienia prawnego:

„Czy komornikowi sądowemu należy się opłata stała, przewidziana w art. 51 ust. 1 pkt. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. Nr 133, poz. 882) w przypadku, gdy uiścił ją wierzyciel domagający opróżnienia lokalu z rzeczy lub osób, a dłużnik opróżnił lokal po wezwaniu go do wykonania tej czynności przez komornika i komornik na wniosek wierzyciela postępowanie egzekucyjne umorzył, a jeżeli tak – to kogo powinna obciążać ta opłata – wierzyciela czy dłużnika?”

podjął uchwałę:

Przewidziana w art. 51 ust.1 pkt 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. Nr 133, poz. 882 ze zm.) opłata stała uiszczona przez wierzyciela przy składaniu wniosku o wszczęcie egzekucji opróżnienia lokalu z rzeczy lub osób, należy się komornikowi także wówczas, gdy dłużnik opróżnił lokal po wezwaniu go przez komornika do dobrowolnego dokonania tej czynności, w wyniku czego na wniosek wierzyciela postępowanie egzekucyjne zostało umorzone. W takiej sytuacji wierzycielowi przysługuje na zasadach określonych w art. 770 k.p.c., przy odpowiednim stosowaniu art. 98 i nast. k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c., zwrot poniesionych kosztów egzekucyjnych obejmujących uiszczoną opłatę stałą.

(uchwała z dnia 14 grudnia 2001 r., III CZP 74/01, H. Wrzeszcz, M. Kocon, I. Gromska-Szuster)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z dnia 27 września 2001 r., II Ca 767/01, zagadnienia prawnego:

„Czy art. 226 § 1 ustawy z dn. 16 września 1982 r. prawo spółdzielcze (tekst jedn. Dz.U. 1995 r. Nr 54 poz. 288 z późn. zm.) może stanowić podstawę roszczenia spółdzielni mieszkaniowej o uzupełnienie wkładu budowlanego, w sytuacji gdy po złożeniu przez tę spółdzielnię oświadczenia o ostatecznym rozliczeniu kosztów budowy i po pokryciu przez członka spółdzielni wkładu w sposób zgodny z tym rozliczeniem ujawni się, że uiszczona przez członka spółdzielni kwota nie stanowi pełnego pokrycia przypadającej na jego lokal części całości kosztów budowy w ramach danego zadania inwestycyjnego”?

podjął uchwałę:

Spółdzielnia mieszkaniowa może na podstawie art. 226 § 1 ustawy z dnia 16 września 1982 r - Prawo spółdzielcze (tekst jedn.: Dz. U. z 1995 r. Nr 54, poz. 288 ze zm.) żądać uzupełnienia wkładu budowlanego po ostatecznym rozliczeniu kosztów budowy w razie nieważności swego oświadczenia w przedmiocie ostatecznego rozliczenia kosztów budowy.

(uchwała z dnia 20 grudnia 2001 r., III CZP 73/01, M. Sychowicz, I. Koper, T. Żyznowski)

Sąd Najwyższy po rozstrzygnięciu przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu postanowieniem z dnia 4 września 2001 r., I ACa 267/01, zagadnienia prawnego:

„I. Czy pozwany członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, przeciwko któremu wierzyciel spółki kieruje roszczenie przewidziane w art. 298 § 1 k.h. wykazywane tytułem wykonawczym wystawionym przeciwko spółce może bronić się zarzutem, że wierzytelność uległa przedawnieniu? A jeżeli tak, to:

II. Czy termin przedawnienia roszczenia kierowanego do członka zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością należy oceniać według zasad właściwych dla

zobowiązania istniejącego w stosunku do spółki, czy według reguł obowiązujących dla zobowiązań cywilnoprawnych”?

podjął uchwałę:

Członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, pozwany o zapłatę należności z tytułu nie opłaconych składek na ubezpieczenie społeczne pracowników, ustalonych w tytule wykonawczym (art. 298 k.h.), nie może bronić się zarzutem przedawnienia należności z tytułu tych składek, opartym na podstawie art. 35 ust. 2 ustawy z dnia 25 listopada 1986 r. o organizacji i finansowaniu ubezpieczeń społecznych (jedn. tekst Dz. U. z 1989 r., Nr 25, poz. 137 ze zm.).

(uchwała z dnia 20 grudnia 2001r., III CZP 69/01, M. Sychowicz, I. Koper, T. Żyznowski)

ZAGADNIENIA PRAWNE PRZEDSTAWIONE DO ROZSTRZYGNIECIA

III CZP 83/01

„Czy osoba, która nabyła własność nieruchomości na podstawie decyzji o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego wydanej na podstawie ustawy z dnia 4 września 1997 r. o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego przysługującego osobom fizycznym w prawo własności (Dz. U. Nr 123, poz. 781 ze zm.) obowiązana jest do uiszczenia opłaty rocznej o jakiej mowa w art. 71 ust. 4 ustawy o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn. Dz.U. 2000 r., Nr 46, poz. 543) w pełnej wysokości za cały rok, w którym nastąpiło przekształcenie, czy też opłata ta podlega odpowiedniemu zmniejszeniu?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Świdnicy z dnia 30 października 2001r., II Ca 429/01, J. Bartela, G. Kobus, B. Nowicka)

Sąd Okręgowy wskazał, że źródłem przedstawionych wątpliwości jest brak uregulowania tej problematyki zarówno w ustawie o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego, jak i w ustawie o gospodarce nieruchomościami. Jakkolwiek druga z wymienionych ustaw reguluje w art. 33 uprawnienia użytkownika wieczystego w za-

kresie uiszczonych opłat rocznych w razie rozwiązania umowy użytkowania wieczystego, to jednak brak jest, zdaniem Sądu, przesłanek do stosowania tego unormowania do rozważanego przypadku.

Za odpowiedzią negatywną na postawione pytanie przemawiają jednak zasady słuszności i ekwiwalentności świadczeń. Trudno byłoby bowiem uznać opłatę za okres, kiedy użytkownik wieczysty stał się już właścicielem, za świadczenie należne, zwłaszcza w przypadku, gdy stał się nim przed terminem zapłaty wymienionej opłaty rocznej.

M.D.

III CZP 84/01

„Czy niezłożenie przez wierzyciela występującego w trybie art. 984 § 2 k.p.c. z wnioskiem o przejęcie nieruchomości na własność wymaganej rękojmi stanowi brak formalny wniosku, uzasadniający zastosowanie art. 130 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.?”

(postanowieniem Sądu Okręgowego w Zamościu z dnia 26 listopada 2001r., I Cz 393/01, I. Lipko, J. Żurawicki, B. Krukowska)

W motywach postanowienia Sąd Okręgowy zauważył, że żaden z przepisów k.p.c. nie stanowi wprost o skutkach niezłożenia rękojmi jednocześnie z wnioskiem o przejęcie nieruchomości, określonym w art. 984 § 2 k.p.c.

Zgodnie z poglądem wyrażanym przez Sąd Najwyższy (por. postanowienie z dnia 22 kwietnia 1998 r., I CKN 1084/98, OSNCP 1998, nr 12, poz. 215), skutkiem niezłożenia rękojmi przez licytanta jest odmowa udzielenia przybicia, co jednak nie wyklucza go z udziału w przetargu. Według Sądu Okręgowego, rozumowanie to można odnieść także do skutków niezłożenia rękojmi jednocześnie z wnioskiem o przejęcie nieruchomości. Niezłożenie rękojmi jednocześnie z wnioskiem o przejęcie nieruchomości na własność nie stanowiłoby przeszkody do rozpoznania wniosku, będzie jednak skutkować odmową przybicia. Sąd Okręgowy wskazał też na odmienne stanowisko doktryny, zakładające, że niezłożenie rękojmi jednocześnie z wnioskiem uniemożliwia nadanie mu dalszego biegu.

Zdaniem Sądu Okręgowego, niezłożenie rękojmi jednocześnie z wnioskiem o przejęcie nieruchomości na własność jest niewątpliwie brakiem formalnym wniosku, jednakże charakter prawny tego braku wymaga sprecyzowania.

M.D.

III CZP 85/01

„Czy w świetle § 10 ust. 1 i 3 rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 9 grudnia 1992 r. w sprawie ogólnych warunków obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych za szkody powstałe w związku z ruchem tych pojazdów (Dz. U. Nr 96, poz. 475 ze zm.) ubezpieczyciel odpowiada za szkodę, również wówczas, gdy sprawca szkody nie został zidentyfikowany?”

(postanowienie Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 19 listopada 2001r., VI Ga 33/01, J. Naworski, B. Kozińska, R. Owczarzak)

Wątpliwość Sądu Okręgowego powstała w wyniku rozbieżności interpretacyjnych, jakie wzbudza treść § 10 ust. 1 oraz § 33 i 34 wymienionego wyżej rozporządzenia. W przedmiotowej sprawie Sąd Rejonowy uznał bowiem, że w danym stanie faktycznym, zgodnie z brzmieniem tych przepisów, identyfikacja pojazdu, w związku z ruchem którego wyrządzona została szkoda w mieniu przy ustalonej odpowiedzialności nieznanego z tożsamości sprawcy i ustalonym fakcie trwania ochrony ubezpieczeniowej, konstituuje odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń wobec osoby uprawnionej do odszkodowania z ubezpieczenia OC.

Odmienne zapatrywanie wyraził, w podobnym stanie faktycznym, Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 14 maja 1996 r., w którym orzekł, że odpowiedzialność zakładu ubezpieczeń za szkody wyrządzone przez złodzieja aktualizuje się tylko wtedy, gdy sprawcę kradzieży pojazdu i zarazem sprawcę szkody zidentyfikowano, bo tylko wówczas zakład ubezpieczeń może na podstawie § 33 pkt 2 wymienionego rozporządzenia dochodzić roszczeń zwrotnych od sprawcy.

Ponadto Sąd Okręgowy wskazał na porozumienie z dnia 20 maja 1998 r., zawarte przez Ubezpieczeniowy Fundusz Gwarancyjny i dwadzieścia dwa zakłady ubezpieczeń, w którym przyjęto, że na podstawie § 10 ust. 3 cytowanego rozporządzenia ubezpieczyciel odpowiada zawsze za szkodę wyrządzoną przez złodzieja

pojazdem, którego posiadacz korzystał z ochrony ubezpieczeniowej, niezależnie od faktu identyfikacji złodzieja.

M.D.

III CZP 86/01

„Czy dopuszczalne jest za strony zamawiającego domaganie się upoważnienia przez sąd do zastępczego usunięcia wad na koszt dłużnika (art. 480 k.c.), w sytuacji gdy przyjmujący zamówienie (wykonawca) spełnił swoje świadczenie wadliwie, a wezwany do usunięcia wad w trybie art. 637 k.c. – nie usunął ich skutecznie?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 25 października 2001r., I ACa 630/01, K. Bonik, B. Kamiński, E. Giezek)

Istota problemu, zdaniem Sądu Apelacyjnego, sprowadza się do odpowiedzi na pytanie, czy na gruncie przepisów o rękojmi i gwarancji, zawartych w art. 556 i nast. oraz art. 636 – 638 k.c., dopuszczalne jest wykonanie zastępcze jako sposób usunięcia wady. Przepisy te nie przewidują takiej możliwości, która jest jednak racjonalna pod względem gospodarczym. W związku z tym należy, według Sądu Apelacyjnego, rozważyć stosunek art. 479 i 480 k.c. do przepisów o rękojmi i gwarancji, przy czym możliwe są trzy rozwiązania:

W pierwszej kolejności można zakładać, że przepisy te dotyczą zupełnie innych przypadków, bowiem art. 479 i 480 k.c. odnosi się tylko do niewykonania zobowiązania, natomiast w wypadku wadliwego wykonania stosuje się wyłącznie przepisy o rękojmi i gwarancji.

Po drugie, można rozważać zbieg przepisów art. 479 i 480 k.c. oraz przepisów o rękojmi i gwarancji, gdyż dotyczą one tej samej materii, mianowicie, niewykonania zobowiązania. W takim wypadku przepisy art. 479 i 480 miałyby charakter ogólny, gdyż odnoszą się do wszelkich wypadków niewykonania zobowiązania i ich stosowanie byłoby wyłączone przez przepisy o rękojmi i gwarancji, które, regulując tylko jeden z wypadków niewykonania zobowiązania, mają charakter szczególny.

Wreszcie trzecim rozwiązaniem, do którego przychylił się Sąd Apelacyjny, jest pogląd, że występuje między tymi normami stosunek wzajemnego uzupełniania.

Według tego zapatrywania, uprawnienie do zastępczego usunięcia wad miałyby być poprzedzone wykonaniem przez zamawiającego uprawnienia do żądania usunięcia wad i byłoby swoistą sankcją niewykonania przez przyjmującego zamówienie jego zobowiązania do usunięcia wady.

M.D.

III CZP 87/01

„Czy w toku procesu przeciwko syndykowi masy upadłości o wyłączenie z masy upadłości i wydanie powodowi rzeczy nie należących do upadłego dopuszczalne jest wydanie zarządzenia tymczasowego o zabezpieczeniu roszczenia poprzez zakazanie zbywania tych rzeczy?”

(postanowienie Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z dnia 14 grudnia 2001r., I ACz 620/01, C. Petruszewicz, J. Mulak, K. Rusin)

Sąd Apelacyjny, przedstawiając cytowane zagadnienie, wskazał, że za udzieleniem odpowiedzi negatywnej przemawia względ na założenia postępowania upadłościowego, które wykluczają uprzywilejowanie jednego wierzyciela kosztem innych. Tym bardziej, że w przypadku zbycia spornych rzeczy przez syndyka lub upadłego można uzyskać zaspokojenie przez realizację uprawnień przewidzianych w art. 28 § 2, 3 i 4 oraz art. 29 i 30 Prawa upadłościowego.

Z drugiej zaś strony, zdaniem Sądu Apelacyjnego, literalne brzmienie przepisów części drugiej księgi pierwszej k.p.c. „Postępowanie zabezpieczające” nie wyłącza możliwości wydania zarządzenia tymczasowego zabezpieczającego roszczenie w procesie przeciwko masie upadłości. Takie zapatrywanie wzmacnia także wykładnia art. 27 Prawa upadłościowego, przyjmująca, że przepis ten zawiera pełny katalog ograniczeń możliwości uzyskiwania zabezpieczenia wierzytelności po ogłoszeniu upadłości dłużnika.

M.D.

GLOSY

prawo cywilne materialne

Odszkodowanie za szkodę poniesioną przez podatnika podatku VAT, przysługujące mu z tytułu umowy ubezpieczenia autocasco, nie obejmuje podatku VAT w zakresie, w jakim poszkodowany podatnik mógł obniżyć podatek należny o kwotę podatku VAT naliczonego przy nabyciu towarów i usług w celu naprawienia szkody.

(uchwała z dnia 16 października 1998 r., III CZP 42/98, Z. Strus, G. Filcek, Z. Kwaśniewski, OSNC 1999, nr 4, poz. 69, BSN 1998, nr 10, s. 8, R.Pr. 1999, nr 1, s. 80, PUSiG 2000, nr 4, s. 40, PUSiG 2000, nr 7, s. 41)

Glosa

Elizy Rurewicz, Glosa 2001, nr, 12, s. 32

W przedstawionej glosie autorka zajęła się omówieniem dwóch uchwał Sądu Najwyższego – oprócz powyższej, także uchwały z dnia 22 kwietnia 1997 r., III CZP 14/97 (OSNC 1997, nr 8, poz. 103). Obie dotyczyły wypłaty odszkodowań obniżonych o podatek VAT. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 16 października 1998 r. stwierdził, że miernikiem wysokości szkody polegającej na zniszczeniu rzeczy jest jej cena, a podatek VAT stanowi nieodłączny element tej ceny, którą poszkodowany musi zapłacić, by zrekompensować stratę. Glosatorka zakwestionowała argumentację Sądu Najwyższego, według której odpowiednikiem szkody jest cena netto, jeśli podatnik miał możliwość odliczenia zapłaconego podatku VAT. Za niezasadny uznała także podkreślany przez Sąd Najwyższy obowiązek poszkodowanego do działania zmierzającego do ograniczenia rozmiarów szkody, rozumiany jako możliwość odliczenia podatku VAT. Skoro możliwość odliczenia podatku VAT traktowana jest jako uprawnienie, a nie obowiązek, to – według autorki glosy – za zbyt daleko idącą interpretację należy uznać przekładanie tego uprawnienia na możliwość pomniejszenia szkody.

Na koniec glosatorka odniosła się do podnoszonego w uzasadnieniu uchwały, istniejącego między firmą ubezpieczeniową a ubezpieczającym, obowiązku lojalności kontraktowej rzetelnego kupca. Autorka glosy kategorycznie stwierdziła, że nie można

stosować prostej analogii obowiązku starannego działania między profesjonalistami do stosunku ubezpieczający – firma ubezpieczeniowa, nawet wtedy, gdy ubezpieczającym jest przedsiębiorca. Taki przedsiębiorca powinien być traktowany jak inne podmioty, nie prowadzące działalności gospodarczej. W przypadku ubezpieczenia strony nie są związane typowym kontraktem handlowym jak między kupcami, a właśnie umową ubezpieczenia.

E.S.

Odpowiedzialność przewidzianą w art. 298 k.h. ponoszą osoby, które były członkami zarządu w czasie właściwym dla ogłoszenia upadłości lub wszczęcia postępowania układowego.

(wyrok z dnia 28 września 1999 r., II CKN 608/98, M. Sychowicz, M. Grzelka, K. Zawada, OSNC 2000, nr 4, poz. 67, BSN 2000, nr 3, s. 8, R.Pr. 2000, nr 3, s. 143, Rej. 2000, nr 5, s. 178)

Glosa

Rafała Adamusa, Gazeta Sądowa 2001, nr 11, s. 33

Glosowany wyrok został wydany pod rządem przepisów kodeksu handlowego, zachował jednak aktualność ze względu na to, że odpowiedzialność określona w art. 298 k.h. została przejęta przez kodeks spółek handlowych w art. 299. Glosator zaaprobował stanowisko sformułowane w tezie wyroku, zauważając, że odbiega ono od wcześniejszej linii orzecznictwa Sądu Najwyższego. W dalszej części glosy przedstawił występujące w piśmiennictwie i orzecznictwie poglądy na temat podmiotowego zakresu odpowiedzialności członków zarządu spółki z o.o. za zobowiązania spółki, w przypadku bezskutecznej egzekucji z jej majątku (w szczególności odpowiedzialność w przypadku delegowania członków rady nadzorczej do czasowego wykonywania czynności członków zarządu oraz zakres odpowiedzialności likwidatorów).

Autor glosy przychylił się do poglądu przedstawionego w uzasadnieniu wyroku, że wpis do rejestru członka zarządu i jego wykreślenie nie przesądza o poniesieniu odpowiedzialności za zobowiązania spółki. Na zakończenie stwierdził, że celem glosy było podkreślenie przełomowego znaczenia wyroku. Wyraził nadzieję, że praktyka orzecznicza pójdzie w kierunku zgodnym z poglądem prawnym wyrażonym

w glosowanym wyroku, podkreślając spójność wyводу przeprowadzonego przez Sąd Najwyższy oraz trafność argumentacji.

E.S.

Utrata mocy obowiązującej przepisu art. 228 § 3 Prawa spółdzielczego, obowiązującego w dacie orzekania przez sąd drugiej instancji, nie może być uwzględniana w postępowaniu kasacyjnym, jeżeli w kasacji nie podniesiono zarzutu, iż zastosowanie sankcji wynikających z powołanego przepisu, w konkretnych okolicznościach sprawy, pozostawałoby w sprzeczności z art. 5 k.c.

(wyrok z dnia 19 stycznia 2000 r., II CKN 688/98, G. Bieniek, S. Dąbrowski, M. Wysocka)

Glosa

Krzysztofa Pietrzykowskiego, Palestra 2001, nr 11-12, s. 219

Glosowany wyrok dotyczy skutków obowiązywania przepisu art. 228 Prawa spółdzielczego w jego pierwotnym brzmieniu, który przewidywał w szczególności obowiązek zawiadomienie spółdzielni w ciągu jednego roku od dnia otwarcia spadku o wszczęciu postępowania o stwierdzenie nabycia spadku oraz złożenia przez spadkobiercę deklaracji członkowskiej. Sankcją za niedokonanie tych czynności było wygaśnięcie *ex lege* własnościowego prawa do lokalu.

Przepis ten, jak podkreślił glosator, został dwukrotnie uznany za niezgodny z Konstytucją wyrokami Trybunału Konstytucyjnego z dnia 25 lutego 1999 r, K 23/98 oraz z dnia 21 marca 2001 r, SK 15/00, przy czym drugi z wyroków został wydany w wyniku skargi konstytucyjnej wniesionej przez powódkę w sprawie zakończonej glosowanym wyrokiem Sądu Najwyższego.

Autor glosy podzielił stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w sentencji wyroku, wskazując na niedopuszczalność nieuwzględnienia przez sąd upływu terminu zawitego prowadzącego do wygaśnięcia prawa (odmiennie w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 30 sierpnia 1991 r., III CRN 206/91, nie publ.). Obrona przeciwnego stanowiska byłaby możliwa jedynie w razie przyjęcia trafności tezy, że zasady współżycia społecznego z natury rzeczy nie mogą pozostawać w sprzeczności z przepisami Konstytucji. W związku z tym podważenie bezwzględnie obowiązujących przepisów

ustaw z powołaniem się na zasady współżycia społecznego byłoby możliwe nie na podstawie art. 5 k.c., ale bezpośrednio z powołaniem się na przepisy Konstytucji.

W związku z taką konkluzją autor zastanawiał się nad zagadnieniem dopuszczalności bezpośredniego stosowania przepisów Konstytucji przez sądy oraz skutecznością orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego. Podkreślił, że żaden sąd (w tym Sąd Najwyższy) nie może zastosować przepisu, który został uznany przez Trybunał za niezgodny z Konstytucją i utracił moc obowiązującą. Konstytucja nie przesądza natomiast w sposób wyraźny, czy orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc wsteczną, czy też rodzą skutki prawne tylko na przyszłość. Zdaniem autora, orzeczenia w sprawach wymienionych w art. 188 Konstytucji, choć mają charakter konstytutywny, są skuteczne *ex tunc*, od dnia wejścia w życie zakwestionowanego aktu normatywnego. Podstawę dla takiego poglądu stanowi art. 190 ust. 4 Konstytucji. Od tej zasady istnieją trzy wyjątki: pierwszy został wyrażony w art. 190 ust. 3 Konstytucji; zgodnie z drugim, Trybunał Konstytucyjny może, w myśl *reguły a maiori ad minus*, określić utratę mocy obowiązującej przepisu ustawy na dzień ogłoszenia orzeczenia w Dzienniku Ustaw, wyłączając moc wsteczną orzeczenia; i po trzecie, utrata mocy obowiązującej przepisu uznanego za niezgodny z Konstytucją następuje od dnia wejścia w życie Konstytucji, jeżeli przepis ten był zgodny z poprzednio obowiązującymi przepisami konstytucyjnymi (odnosi się to, np. do niezgodności przepisów art. 417 i nast. k.c. z art. 77 ust. 1 Konstytucji). Zdaniem glosatora, do art. 228 § 3 Prawa spółdzielczego zastosowanie znajduje zasada, zgodnie z którą przepis ten przestał obowiązywać z mocą wsteczną od dnia jego wejścia w życie.

Ponadto autor podkreślił, że własność i dziedziczenie były chronione także przez Konstytucję z 1952 r., a zatem niezgodny z Konstytucją (obecną i poprzednią) jest nie tylko art. 228 Prawa spółdzielczego, ale także art. 150 ustawy z dnia 17 lutego 1961 r. o spółdzielniach i ich związkach (Dz.U. Nr 12, poz. 61 ze zm.). W związku z tym, że w praktyce sądowej w dalszym ciągu występują sprawy, w których zastosowanie znajduje art. 150 ustawy z 1961 r., autor postawił pytanie, czy sprawy te powinny być rozstrzygane przez sądy bezpośrednio na podstawie Konstytucji, czy też na podstawie przepisów oczywiście z nią sprzecznych. Autor opowiedział się za pierwszym stanowiskiem.

Ł.P.

Konstytucyjna zasada niedziałania prawa wstecz wyłącza, w sprawie o odszkodowanie uwzględnienie przepisu art. 77 Konstytucji do oceny zdarzeń zaistniałych przed wejściem w życie Konstytucji, chyba że naruszenie tej zasady nie wywoła kolizji z innymi zasadami konstytucyjnymi.

(wyrok z dnia 15 maja 2000 r., II CKN 293/00, Z. Świeboda, Z. Strus, T. Żyznowski, OSNC 2000, nr 11, poz. 209, BSN 2000, nr 10, s. 6; R.Pr. 2000, nr 6, s. 126)

Glosa

Pawła Graneckiego, Palestra 2001, nr 11-12, s. 225

Glosowane orzeczenie dotyczy kwestii odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkody popełnione przez funkcjonariuszy państwowych. W stanie faktycznym będącym podstawą rozstrzygnięcia funkcjonariusz Milicji Obywatelskiej został zwolniony ze służby z powodu zawarcia ślubu kościelnego. Następnie wystąpił przeciwko Skarbowi Państwa z powództwem o odszkodowanie i zadośćuczynienie za doznaną szkodę niemajątkową.

Autor podkreślił, że system odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkody wyrządzone przez funkcjonariuszy został oparty na art. 417, 418 i 419 k.c. oraz art. 77 Konstytucji. Wskazał na rozbieżności występujące w doktrynie w zakresie wzajemnej relacji pomiędzy tymi przepisami.

Zdaniem glosatora, w odniesieniu do omawianego stanu faktycznego błędne jest twierdzenie o wyłączeniu stosowania przepisów kodeksu cywilnego w związku z istnieniem ustawy z dnia 24 maja 1989 r. o przywróceniu praw pracowniczych osobom pozbawionym zatrudnienia za działalność związkową, samorządową, przekonania polityczne i religijne (Dz.U. Nr 32, poz. 172). Za błędny uznał również pogląd, zgodnie z którym zadośćuczynienie za doznaną krzywdę należy się jedynie w przypadkach przewidzianych w ustawie. Jego zdaniem, w sprawie, w której zapadł glosowany wyrok, pracownikowi służyło zadośćuczynienie na podstawie art. 448 k.c., bowiem prawo do posiadania przekonań religijnych i praktykowania wynikających stąd obrzędów, np. ślubu kościelnego, jest dobrem osobistym w rozumieniu tego przepisu.

Autor wskazał, że przeszkodą dla bezpośrednio stosowania art. 77 ust. 1 Konstytucji do odpowiedzialności Skarbu Państwa za szkody popełnione przez funkcjonariuszy państwowych jest zasada *lex retro non agit*, zgodnie z którą normy wynikające z Konstytucji mają zastosowanie do stanów faktycznych zaistniałych po wejściu

jej w życie. Autor zwrócił także uwagę na rolę art. 77 Konstytucji w procesie wykładni przepisów o odpowiedzialności deliktowej Skarbu Państwa. Jego zdaniem, pojęcia „władza publiczna” nie można utożsamiać z każdym podmiotem, który w stosunkach z osobami fizycznymi lub prawnymi znajduje się w pozycji władczej. Prowadzi to bowiem do niebezpieczeństwa objęcia odpowiedzialnością Skarbu Państwa także szkód wyrządzonych przez „pomocników” i „podwykonawców”, którymi Skarb Państwa posługuje się przy wykonywaniu czynności należących do sfery imperium Państwa. Organem władzy publicznej, zdaniem autora, jest taki podmiot, który stanowi „emanację Państwa”, któremu przyznano uprawnienia do władczego wkraczania w sferę obywatelską.

Glosator, dostrzegając sprzeczność w przesłankach z art. 77 ust. 1 Konstytucji oraz 417 i nast. k.c., opowiedział się przeciwko dopuszczalności sądowego badania ich zgodności z Konstytucją. Uważa, że w razie uznania przez Trybunał Konstytucyjny niezgodności art. 418 k.c. z Konstytucją, cezurą dla ewentualnego występowania ze skargą o wznowienie postępowania powinna być data 17 października 1997 r. (data wejścia w życie Konstytucji).

W dalszej części glosy autor zajął się charakterem zasady *lex retro non agit* w ramach odpowiedzialności odszkodowawczej Państwa. Brzmienie tezy glosowanego wyroku wskazuje na to, że zasada ta nie ma charakteru absolutnego, Sąd Najwyższy bowiem powołał się na sprzeczność art. 77 Konstytucji z zasadą sprawiedliwości, wyrażoną w art. 2 Konstytucji. Zdaniem glosatora, zasada *lex retro non agit* może wpływać jedynie na stosunki między obywatelami, a nie między obywatelem a Państwem. Państwo jest bowiem przede wszystkim arbitrem w sporach pomiędzy obywateli, a nie stroną tych sporów. Gdy w grę wchodzi odpowiedzialność samego Państwa, wówczas należy kierować się interesem obywateli. Oznacza to, że skoro sąd zdecydował się rozważyć zastosowanie art. 77 ust. 1 Konstytucji, powinien był zastosować przepis Konstytucji retroaktywnie, jako zmieniający na korzyść sytuację powoda.

Warto nadmienić, że glosowane rozstrzygnięcie znalazło swój epilog w Trybunale Konstytucyjnym, który w grudniowym wyroku uznał art. 418 k.c. za niezgodny z Konstytucją. Wcześniej glosę do tego orzeczenia opracowała E. Łętowska (OSP 2000, nr 12, poz. 188).

Ł.P.

Wspólnik spółki cywilnej, który poniósł szkodę wyrządzoną przez ruch pojazdu mechanicznego, prowadzonego przez drugiego wspólnika – współposiadacza pojazdu – nie jest osobą trzecią w rozumieniu art. 822 k.c.

(wyrok z dnia 14 września 2000 r., V CKN 113/00, T. Domińczyk, A. Górski, K. Kołakowski, OSNC 2001, nr 6, poz. 85, BSN 2001, nr 4, s. 14, MoP 2001, nr 11, s. 593; R.Pr. 2001, nr 4, s. 121)

Glosa

Adama Szpunara, Przegląd Sądowy 2001, nr 11-12, s. 247

W przedstawionej glosie autor w pełni zaaprobował stanowisko zajęte przez Sąd Najwyższy. Stwierdził, że uzasadnienie wyroku w szczególności potwierdza zapatrywanie o solidarnej odpowiedzialności wspólników spółki cywilnej jako współposiadaczy pojazdu mechanicznego za wyrządzoną szkodę. W konsekwencji sprawca szkody (współposiadacz pojazdu, który go prowadził) nie ponosi odpowiedzialności cywilnej za szkodę wyrządzoną swojemu wspólnikowi. Zachodzi tu tzw. konfuzja, czyli połączenie w jednej osobie praw wierzyciela i obowiązków dłużnika.

Krytykując natomiast uzasadnienie wyroku Sądu Wojewódzkiego autor glosy za dowolne uznał twierdzenie tego Sądu, że odpowiedzialność za wyrządzoną szkodę ponosi tylko ten ze wspólników, który w danej chwili kierował samochodem należącym do spółki. Sąd Wojewódzki, również niesłusznie, uznał za dopuszczalne wybranie przez powoda z umowy ubezpieczenia tylko sprawy odpowiedzialności cywilnej sprawcy szkody. Taki wybór jest niedopuszczalny i kłóci się z zasadą solidarnej odpowiedzialności dłużników.

Głosę zakończono spostrzeżeniem, że obecnie ulega pewnemu zatarciu przeciwstawność interesów poszkodowanego i sprawcy szkody, szczególnie w sytuacji, gdy odszkodowanie ma zapłacić zakład ubezpieczeń.

E.S.

Przedawnienie roszczenia o naprawienie szkody wynikłej z niewykonania zobowiązania, przysługującego wierzycielowi w razie utraty dla niego znaczenia pierwotnego świadczenia wskutek zwłoki dłużnika (art. 477 § 2 k.c.), biegnie od dnia wymagalności roszczenia o pierwotne świadczenie.

(wyrok z dnia 19 września 2000 r., IV CKN 92/00, F. Barczewska, H. Pietrkowski, K. Zawada, OSNC 2001, nr 3, poz. 36, BSN 2001, nr 1, s. 8, Wok. 2001, nr 2, s. 5)

Glosa

Rafała Adamusa, Gazeta Sądowa 2001, nr 12, s. 44

Przedmiotem glosy było omówienie poglądu prawnego wyrażonego przez Sąd Najwyższy w przedmiocie jednoczesnego rozpoczęcia biegu przedawnienia roszczenia o świadczenie pierwotne i dochodzonego w miejsce tego świadczenia roszczenia odszkodowawczego. Autor glosy zajął się szczegółową analizą art. 477 § 2 k.c., a następnie przeszedł do omówienia pojęcia wymagalności. Na podstawie tych rozważań sformułował pogląd – stojący w opozycji do stanowiska Sądu Najwyższego – według którego bieg terminu przedawnienia roszczenia o naprawienie szkody rozpoczyna się w dniu, w którym wskutek zwłoki dłużnika świadczenie utraciło dla wierzyciela całkowicie lub w przeważającym stopniu znaczenie. Na poparcie swojego poglądu przedstawił następujące argumenty.

Bieg przedawnienia wtórnego roszczenia o odszkodowanie z tytułu niewykonania zobowiązania nie może się rozpocząć zanim będą mogły ziścić się przesłanki decydujące o powstaniu takiego roszczenia i jego wymagalności. Z chwilą wymagalności roszczenia o świadczenie pierwotne nie wiadomo jeszcze, czy roszczenie odszkodowawcze w ogóle powstanie; dla wykonania przez wierzyciela uprawnienia kształtującego z art. 477 § 2 k.c., w wyniku którego pojawia się w miejsce roszczenia o świadczenie pierwotne wtórne roszczenie odszkodowawcze, dłużnik musi popaść w zwłokę skutkującą utratą znaczenia wykonania zobowiązania dla wierzyciela. Zatem roszczenie o świadczenie pierwotne i wtórne roszczenie o odszkodowanie zawsze będą miały inny początek biegu terminu przedawnienia.

W dalszej kolejności przedstawiono stanowisko, że w przypadku wykonania przez wierzyciela uprawnienia kształtującego z art. 477 § 2 k.c. po przedawnieniu roszczenia o świadczenie pierwotne, roszczenie wtórne również będzie miało charakter zobowiązania niezpełnego.

Pomimo krytyki poglądu prawnego wyrażonego przez Sąd Najwyższy co do początku biegu przedawnienia roszczenia o odszkodowanie z tytułu niewykonania zobowiązania, glosator stwierdził, że na gruncie przedstawionego stanu faktycznego sprawy, orzeczenie było prawidłowe.

E.S.

Dopuszczalne jest wniesienie przez spółdzielnię spóżywców aportu do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w postaci przedsiębiorstwa, chyba że przedsiębiorstwo to stanowi cały majątek spółdzielni, niezbędny do prowadzenia wspólnej działalności gospodarczej.

(uchwała z dnia 13 grudnia 2000 r., III CZP 43/00, A. Wypiórkiewicz, H. Pietrkowski, M. Sychowicz, OSNC 2001, nr 5, poz. 68, BSN 2000, nr 12, s. 6, R.Pr. 2001, nr 2, s. 109, PPH 2001, nr 6, s. 43, MoP 2001, nr 9, s. 497, Rej. 2001, nr 6, s. 192)

Glosa

Tomasza Bieńka, OSP 2001, nr 12, poz. 177

Autor podkreślił, że pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w glosowanej uchwale determinuje kierunek zapatrywania orzecznictwa na kwestię restrukturyzacji organizacyjno-prawnej przedsiębiorstwa zorganizowanego w formie spółdzielni, Sąd Najwyższy przesądził bowiem o dopuszczalności podejmowania przez spółdzielnię działań zmierzających do zastąpienia formy organizacyjno-prawnej spółdzielni formą spółki kapitałowej. Jedynym sposobem na to jest utworzenie przez spółdzielnię spółki kapitałowej, a następnie wniesienie do niej wkładu niepieniężnego, wyczerpującego cały majątek spółdzielni. Autor w pełni zaaprobował takie rozwiązanie i zaznaczył, że w obecnym kształcie organizacyjnym spółdzielnia utraciła swoją atrakcyjność.

Glosator podniósł jednocześnie kilka uwag krytycznych. Dotyczą one zwłaszcza uzależnienia dopuszczalności takiej czynności od zdolności dalszego prowadzenia przez spółdzielnię działalności gospodarczej oraz ograniczenia kręgu spółdzielni wyłącznie do spółdzielni spóżywców. Opowiedział się za przyznaniem przedsiębiorstwu spółdzielni zdolności aportowej nawet wtedy, gdy spółdzielnia nie prowadzi działalności gospodarczej. Wskazał, że Sąd Najwyższy, uzależniając przyznanie zdolności aportowej spółdzielni od dalszego prowadzenia przez nią działalności gospodarczej,

pominą fakt likwidacji spółdzielni (tak było w rozpoznawanej sprawie). Zwrócił uwagę, że na tym etapie spółdzielnia nie może prowadzić działalności gospodarczej.

Autor rozważał także, czy w stadium likwidacji spółdzielnia może podejmować czynności zmierzające do wnoszenia jej przedsiębiorstwa do spółki z o.o. Opowiedział się jedynie za taką możliwością w stosunku do już istniejącej spółki na pokrycie podwyższonego kapitału założonej spółki, stanowi to bowiem sposób rozdysponowania majątkiem, którego substrat wyraża się w prawach udziałowych przysługujących likwidowanej spółdzielni w spółce z o.o. Nie jest natomiast możliwe – zdaniem autora – utworzenie przez likwidowaną spółdzielnię spółki z o.o. i wniesienie do niej przedsiębiorstwa spółdzielni; byłoby to sprzeczne z celem likwidacji spółdzielni.

Wcześniej do komentowanej uchwały opracował głosę P. Bielski (Przeгляд Prawa Handlowego 2001, nr 6, s. 46).

Ł.P.

Poręczycielowi, który przejął dług główny i zaspokoił wierzyciela, nie przysługuje z mocy ustawy roszczenie zwrotne w stosunku do poprzedniego dłużnika.

(wyrok z dnia 15 grudnia 2000 r., IV CKN 197/00, F. Barczewska, S. Dąbrowski, Z. Strus, OSNC 2001, nr 7-8, poz. 109, BSN 2001, nr 4, s. 15, R.Pr. 2001, nr 4, s. 120)

Glosa

Przemysława Drapały, Państwo i Prawo 2001, nr 11, s. 106

W glosowanym orzeczeniu Sąd Najwyższy poruszył trzy istotne zagadnienia prawne. Pierwsze dotyczy relacji jurydycznej między pierwotnym dłużnikiem i przejemcą długu (art. 519 k.c.), występującym w sprawie zarazem w pozycji poręczyciela, drugie wykładni normy art. 525 k.c., a trzecie dopuszczalności stosowania konstrukcji umownego wstąpienia w prawa zaspokojonego wierzyciela.

Autor glosy w pełni zaaprobował pogląd Sądu Najwyższego, że powódka wstąpiła w prawa zaspokojonego wierzyciela jedynie w zakresie, w jakim przed dokonaniem przejęcia długu dobrowolnie spłaciła część sumy kredytowej, oraz w zakresie, w jakim bank uzyskał zaspokojenie z jej wynagrodzenia za pracę. Glosator podkreślił,

że w piśmiennictwie sporna jest kwestia, czy poręczyciel odpowiada za własny czy cudzy dług, lecz zgodność panuje co do tego, iż po spełnieniu świadczenia za dłużnika głównego poręczyciel nabywa roszczenie zwrotne na zasadzie *cessio legis*. Zgodził się także z tym, że wskutek zawarcia przez powódkę umowy o translatywne przejęcie pozostałej części długu, nastąpiło zwolnienie (kredytobiorcy) z długu, a w jego miejsce po pasywnej stronie zobowiązania wstąpiła powódka. Stała się ona dłużnikiem głównym i spełniając ciężący na niej dług nie mogła wstąpić w prawa wierzyciela na mocy art. 518 § 1 pkt 1 k.c.

Z chwilą dojścia do skutku zwalniającego przejęcia długu, poręczenie udzielone uprzednio przez podmiot przejmujący dług, z mocy art. 525 k.c., wygasa, chyba że poręczyciel lub osoba trzecia wyrazi zgodę na dalsze trwanie zabezpieczenia. Autor glosy zaznaczył, że w piśmiennictwie prezentowany jest trafny pogląd, iż regule wygaśnięcia nie podlegają zabezpieczenia, które zostały ustanowione przez dłużnika głównego lub przejemcę długu. Oświadczenie woli składane przez nowego dłużnika przy zawarciu umowy przejęcia długu obejmuje także dorozumianą zgodę na dalsze trwanie udzielonego przez niego zabezpieczenia, ale odnosi się ono jedynie do ustanowionych przez niego zabezpieczeń rzeczowych (zastaw, hipoteka, przewłaszczenie fiducyjne). W ocenie glosatora, Sąd Najwyższy trafnie uznał, iż niezależnie od woli przejemcy długu, ustanowione przez niego poręczenie wygasa, gdyż zabezpieczenie to ze swej istoty nie może być udzielone przez osobę, która wstąpiła w pozycję prawną dłużnika głównego.

Podstawowym źródłem zwrotnych roszczeń przejemcy długu, który zaspokoił wierzyciela wobec poprzedniego dłużnika, jest umowa o sukcesję w dług (subrogacja kontraktowa). W ocenie glosatora proponowana przez Sąd Najwyższy konstrukcja podstawienia umownego jest jednym z możliwych do zastosowania rozwiązań problemu roszczeń regresowych przejemcy długu wobec poprzedniego dłużnika. W ramach zasady autonomii woli, strony umowy o translatywne przejęcie długu mogą zastrzec, na rzecz nowego dłużnika roszczenie zwrotne wobec podmiotu poprzednio zobowiązanego, bez odwoływania się do instytucji podstawienia kontraktowego. Samoistnym źródłem zwrotnych roszczeń przejemcy długu będzie wówczas umowa o zmianę dłużnika, a zawarte w niej dodatkowe postanowienia dotyczące regresu przejemcy długu nie pozostają w sprzeczności z naturą prawną (art. 353¹ k.c.) instytucji określonej w przepisie art. 519 k.c.

Glosator zwrócił także uwagę na to, że we współczesnym piśmiennictwie przeważają głosy sprzeciwiające się możliwości dokonania subrogacji kontraktowej w prawie polskim. W razie braku postanowień umownych określających postanowienia regresowe przejemcy długu przeciw pierwotnemu dłużnikowi, roszczenia te mogą być formułowane na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu (art. 405 i nast. k.c.). Zdaniem glosatora, podstawową trudnością dla podmiotu dochodzącego roszczeń z art. 405 k.c. jest wykazanie przesłanki braku podstawy prawnej wzbogacenia. Wywodząc roszczenia regresowe z konstrukcji bezpodstawnego wzbogacenia, przejemca długu powinien przede wszystkim dążyć do udowodnienia braku lub wadliwości umowy, z której wynika *causa* dokonanej czynności wstąpienia w dług, względnie do wykluczenia innych podstaw prawnych uzasadniających przysporzenie dokonane na rzecz poprzedniego dłużnika.

Należy nadmienić, że glosę do omawianego orzeczenia opublikował już A. Szpunar (Rejent 2001, nr 10, s. 106).

M. K.

Niedopuszczalne jest wniesienie przez spółdzielnię do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością wkładu niepieniężnego w postaci jej przedsiębiorstwa (art. 55¹ k.c.), jeśli wyłącza to prowadzenie przez spółdzielnię statutowej działalności gospodarczej.

(uchwała z dnia 12 stycznia 2001 r., III CZP 44/00, K. Kołakowski, I. Koper, Z. Kwaśniewski, OSNC 2001, nr 5, poz. 69, BSN 2001, nr 1, s. 6, Wok. 2001, nr 3, s. 5, R.Pr. 2001, nr 3, s. 140, PPH 2001, nr 6, s. 44, MoP 2001, nr 8, s. 460, Rej. 2001, nr 6, s. 195, PUG 2001, nr 6, s. 26)

Glosa

Piotra Piniora, OSP 2001, nr 12, poz. 178

Glosowana uchwała dotyczy zagadnienia dopuszczalności wnoszenia przez spółdzielnię do spółki z o.o. wkładu niepieniężnego w postaci przedsiębiorstwa spółdzielni w rozumieniu art. 55¹ k.c. W przedstawionym stanie faktycznym dwie spółdzielnie mleczarskie „M.” i „B.” zamierzały utworzyć spółkę z o.o., której część kapitału zakładowego miała być pokryta aportem w postaci przedsiębiorstwa spółdzielni „B.”.

Autor glosy podkreślił, że dopuszczalność tworzenia spółek handlowych przez spółdzielnie nie budziła dotychczas w orzecznictwa Sądu Najwyższego wątpliwości, zdolność aportowa przedsiębiorstwa spółdzielni nie była kwestionowana. Glosator za trafne uważa stanowisko Sądu Najwyższego, że wniesienie wkładu w postaci przedsiębiorstwa spółdzielni jest niedopuszczalne w sytuacji, gdy wyłącza to jednocześnie prowadzenie działalności gospodarczej, określonej w statucie. Działalność spółdzielni ograniczałaby się wówczas do wypłaty członkom spółdzielni dywidendy uzyskanej przez spółdzielnię jako udziałowca spółki z o.o. Wykluczałoby to dalsze prowadzenie działalności statutowej przez spółdzielnię.

Autor glosy postawił też pytanie, czy glosowana uchwała może odnosić się pośrednio do kwestii dopuszczalności łączenia się spółdzielni w drodze utworzenia spółki kapitałowej. W obecnym stanie prawnym jest to niedopuszczalne ze względu na brzmienie art. 96 Prawa spółdzielczego. Wskazał *de lege ferenda* na konieczność zmian ustawodawstwa w tym zakresie, takie łączenie się spółdzielni jest bowiem zgodne ze standardami istniejącymi w Unii Europejskiej.

Drugim zagadnieniem poruszonym w glosie jest dopuszczalność wnoszenia aportu w postaci przedsiębiorstwa spółdzielni w trakcie likwidacji spółdzielni. Autor generalnie opowiedział się przeciwko takiemu rozwiązaniu. Jego zdaniem, byłoby to sprzeczne z celem likwidacji, jakim jest zakończenie działalności spółdzielni. Inna jest natomiast sytuacja, gdy spółdzielnia już wcześniej, tj. przed podjęciem uchwały o likwidacji, utworzyła spółkę z o.o. Wówczas może ona wnieść do spółki aport w postaci przedsiębiorstwa spółdzielni (nawet gdy wyczerpuje on cały majątek spółdzielni) po uprzednim zaspokojeniu wierzycieli i wyrażeniu zgody na taką czynność przez członków spółdzielni. Uchwała walnego zgromadzenia spółdzielni powinna przy tym wskazywać przydział poszczególnym jej członkom udziałów w spółce.

Zob. także glosę P. Bielskiego (Przegląd Prawa Handlowego 2001, nr 6, s. 46).

Ł.P.

Dopuszczalne jest udzielenie prokury jednej osobie z zastrzeżeniem, że może ona działać tylko łącznie z członkiem zarządu spółki lub współnikiem.

(uchwała z dnia 27 kwietnia 2001 r., III CZP 6/01, G. Bieniek, M. Wysocka,

K. Zawada, OSNC 2001, nr 10, poz. 148, BSN 2001, nr 4, s. 12, R.Pr. 2001, nr 4, s. 122, Wok. 2001, nr 6, s. 4; Wok. 2001, nr 9, s. 2; Pr.Bank. 2001, nr 10, s. 25; MoP 2001, nr 16, s. 831)

Glosa

Arkadiusza Gierata, OSP 2001, nr 12, poz. 179

W glosowanej uchwale Sąd Najwyższy zajął się problematyką reprezentacji spółek kapitałowych. Autor stwierdził, że dopuszczalność ograniczania prokury nie budziła nigdy wątpliwości, z tym że takie ograniczenie było jedynie skuteczne w stosunkach wewnętrznych, tj. między spółką a prokurentem. Sąd Najwyższy uznał, że tego typu ograniczenie działania prokurenta odnosi skutek również w stosunku do osób trzecich.

Autor podkreślił znaczenie uchwały, wskazując, że Sąd Najwyższy przesądził w niej o istnieniu dwóch instytucji prawnych: prokury łącznej oraz mieszanej reprezentacji łącznej (reprezentacji mieszanej). Prokura łączna uważana jest za specyficzną formę pełnomocnictwa, natomiast charakter prawny reprezentacji mieszanej jest trudny do sprecyzowania. Tym bardziej, że część doktryny utożsamia te instytucje twierdząc, iż istota prokury łącznej wyraża się w tym, że „do ważności czynności prawnej (...) konieczne jest współdziałanie dwóch lub więcej osób uprawnionych do łącznej reprezentacji spółki”. Osobami tymi mogą być nie tylko prokurenci łączni, lecz także „prokurent łącznie z członkiem zarządu uprawnionym do reprezentacji łącznej,„. Autor ocenił jako niezrozumiałe powołanie się przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu glosowanej uchwały na orzeczenie z 1938 r, w którym obie te instytucje zostały utożsamione.

Glosator zaznaczył, że odpowiadając na przedstawione pytanie prawne Sąd Najwyższy *de facto* wyróżnił trzeci rodzaj prokury, tzw. prokurą łączną niewłaściwą, do której należy stosować w drodze analogii przepisy odnoszące się do prokury łącznej. Autor w pełni podzielił to stanowisko i podkreślił, że z przepisów kodeksu spółek handlowych wynika, iż w ramach mieszanej reprezentacji łącznej wystarczające jest działanie obok członka zarządu tylko jednego spośród prokurentów, którym udzielono prokury łącznej. Wskazał na to, że ustawodawca, wprowadzając możliwość łącznego działania członka zarządu i prokurenta, nie postawił temu ostatniemu w tym zakresie żadnych dodatkowych wymagań.

Autor podkreślił, że stanowisko Sądu Najwyższego przyczynia się do ułatwienia kontrahentom spółek handlowych zapoznanie się z ujawnionym w rejestrze sposobem reprezentacji spółki, niewątpliwie bowiem bardziej czytelny jest wpis o udzieleniu określonej osobie prokury łącznej niewłaściwej niż dwa (lub więcej) wpisy: o udzieleniu prokury łącznej określonym osobom oraz np. o odwołaniu prokury, dotyczącej tylko niektórych spośród prokurentów łącznych.

Ł.P.

Glosa

Piotra Bielskiego, PPH 2001, nr 12, s. 43

Zdaniem glosatora, pozytywna odpowiedź na pytanie przedstawione Sądowi Najwyższemu niewątpliwie rozstrzygnęła problem mieszczący się w sferze działalności kupca rejestrowego (spółki handlowej), która wiąże się z ustalonym przez bezwzględnie obowiązujące przepisy zakresem umocowania prokurenta. To istotne ułatwienie dotyczy wyłącznie wszystkich czynności sądowych i pozasądowych, jakie są związane z prowadzeniem jakiegokolwiek przedsiębiorstwa zarobkowego (art. 61 § 1 k.h.), nie może jednak – zdaniem glosatora – dotyczyć zbycia przedsiębiorstwa wydzierżawienia i ustanowienia na nim prawa użytkowania oraz zbywania i obciążania nieruchomości; czynności te wymagają odrębnego umocowania, gdyż nie są objęte zakresem prokury (art. 61 § 2 k.h.).

Glosator krytycznie odniósł się do poglądu doktryny, zgodnie z którym zakres umocowania prokurenta działającego wspólnie np. z członkiem zarządu spółki kapitałowej ulega rozszerzeniu w stosunku do zakresu regulacji prokury. Jego zdaniem, zakres umocowania prokurenta w sposób nie budzący wątpliwości wynika z art. 61 k.h., toteż twierdzenie, że zakres umocowania prokurenta ulega rozszerzeniu tylko ze względu na fakt działania łącznie z członkiem zarządu spółki kapitałowej, wymaga wyraźnej podstawy prawnej, której w tym przypadku brakuje. Stanowiska Sądu Najwyższego zaprezentowanego w drugiej części tezy – zdaniem autora glosy – nie można zaaprobować, gdyż ingeruje w ustawowo określony sposób wykonywania prokury łącznej. Przepisy regulujące prokurę przewidują prokurę oddzielną (samodzielną) i łączną, przy czym udzielenie prokury łącznej musi być zaznaczone przy wpisie do rejestru przedsiębiorców. Zasadę tę potwierdza art. 39 pkt 3 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym, który żąda ujawnienia zakresu prokury. Nie można

jednak wskazać sposobu wykonywania prokury, gdyż w odróżnieniu od przepisów o reprezentacji spółek handlowych, w przypadku prokury łącznej brak jest jakichkolwiek podstaw do twierdzenia, że spółka handlowa może swobodnie kształtować sposób jej wykonywania. Prokurent łączny dokonujący czynności mieszczących się w zakresie prokury, zobowiązany jest do współdziałania ze wszystkimi pozostałymi prokurentami łącznymi. Jakikolwiek inny sposób wykonywania prokury łącznej nie jest dopuszczalny. Natomiast w sytuacji gdy umowa (statut) spółki przewiduje przy reprezentacji łącznej współdziałanie między innymi jednego prokurenta, nie ma – zdaniem glosatora – podstaw do żądania, by obok członka zarządu i (jednego) prokurenta łącznego do skuteczności czynności reprezentacji potrzebne było współdziałanie wszystkich pozostałych prokurentów łącznych. Takie założenie naruszałoby bowiem istotę reprezentacji łącznej, wymagającej współdziałania dwóch osób. Powyższe względy spowodowały, że glosator nie zaaprobował tezy omawianego orzeczenia w części, która dopuszcza zastrzeżenie w postaci działania prokurenta tylko łącznie z członkiem zarządu. Prokura łączna oznacza, że w zakresie, który mieści się w ramach kompetencji prokurenta, uprawniony jest on do współdziałania zarówno z drugim prokurentem łącznym (jeśli jest tylko dwóch prokurentów), ze wszystkimi pozostałymi prokurentami łącznymi (jeśli jest ich więcej niż dwóch), jak i z członkiem zarządu. Z art. 62 k.h. wynika w sposób jednoznaczny, że w przypadku udzielenia prokury łącznej ustawodawca przesądził przepisem bezwzględnie obowiązującym sposób wykonywania prokury poprzez nałożenie obowiązku współdziałania wszystkich prokurentów łącznych. Zaznaczenie w rejestrze przedsiębiorców „prokura łączna” (art. 65 § 2 k.h.), jest jedynym dopuszczalnym ograniczeniem obowiązującym prokurenta łącznego. Wykładnia tego przepisu, nie może prowadzić do wniosku, że dopuszczalne jest dalsze ograniczanie sposobu działania prokurenta prowadzące do zawężenia ze skutkiem wobec osób trzecich jego rzeczywistych kompetencji. Wyprowadzanie z art. 62 w zw. z art. 65 § 2 k.h. wniosku o dopuszczalności kreowania dalszych ograniczeń kompetencji prokurenta jest sprzeczne z istotą regulacji prokury i stanowi zawężenie umocowania prokurenta tylko do sytuacji, gdy współdziała on z członkiem zarządu. Uprawnienie do takiego zawężenia zdaniem autora glosy, pozostaje w sprzeczności z przepisem bezwzględnie obowiązującym, wskazującym sposób działania prokurenta łącznego.

W końcowej części glosy, glosator odniósł się do projektu zmian do kodeksu cywilnego wprowadzającego regulację tzw. prokury oddziałowej.

Należy zaznaczyć, że omawianą uchwałę wcześniej opatrzył glosą aprobującą J.P. Naworski (Monitor Prawniczy 2001, nr 22, s. 1134), uznając, że przejdzie ona do historii orzecznictwa (Rzeczpospolita z dnia 5 września 2001 r.)

M.K.

prawo cywilne procesowe

Śmierć pełnomocnika procesowego nie stanowi przyczyny zawieszenia postępowania cywilnego, może natomiast stanowić ważną przyczynę odroczenia posiedzenia sądowego.

(wyrok z dnia 3 kwietnia 2000 r., I CKN 572/98, Z. Strus, M. Kocon, T. Żyżnowski, OSNC 2000, nr 10, poz. 184, BSN 2000, nr 7, s. 10, R.Pr. 2000, nr 6, s. 130 i 140, MoP 2000, nr 10, s. 649)

Glosa

Mariusza Kornilowicza, Jurysta 2000, nr 11, s. 23

Głosowane orzeczenie dotyczy skutków doręczenia wezwania na rozprawę poprzedzającą wydanie wyroku apelacyjnego pełnomocnikowi, będącemu adwokatem, po dacie jego śmierci, na którą nie stawiała się strona będąca jego mocodawcą. Zdaniem Sądu Najwyższego, sąd rozpoznający sprawę obowiązany był odroczyć rozprawę na podstawie art. 175 k.p.c., wezwać skarżącą pod adresem jej rzeczywistego zamieszkania i powiadomić ją o śmierci pełnomocnika. Przeprowadzenie w tej sytuacji rozprawy apelacyjnej spowodowało nieważność postępowania.

Zdaniem autora glosy, teza orzeczenia Sądu Najwyższego jest kategoryczna, lecz nie do końca przekonująca, gdyż wykładnia art. 175 k.p.c. jest niejednolita, a na tle stosowania tego przepisu istnieje spór co do znaczenia instytucji w nim unormowanej. Glosator przedstawił stanowiska doktryny dotyczące dalszego biegu postępowania w razie śmierci profesjonalnego pełnomocnika procesowego strony, która nie stawiała się osobiście na posiedzenia sądu oraz odwołał się do przedwojennych ure-

gulowań w tym zakresie, które zaliczały śmierć pełnomocnika procesowego do tej grupy przyczyn, które obligowały sąd z urzędu do zawieszenia postępowania.

Ostatecznie autor glosy zgodził się z poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w przedmiotowym orzeczeniu i tezie, postulując jednocześnie *de lege ferenda* rozwiązanie powrotu do rozwiązań przedwojennych.

M. K.

Niewykazanie, złożonym równocześnie właściwym pełnomocnictwem, że kasacja została sporządzona przez uprawnioną osobę, powoduje, iż jest ona niedopuszczalna „z innych przyczyn”.

(postanowienie z dnia 19 maja 2000 r., IV CKN 1008/00, K. Kołakowski,
Z. Strus, L. Walentynowicz)

Glosa

Marii Jędrzejewskiej, OSP 2001, nr 12, poz. 180

Autorka na wstępie podkreśliła, że omawiane orzeczenie stanowi dalszy krok zmierzający do uporządkowania trudności powstałych w związku z wprowadzeniem w 1996 r. przymusu adwokackiego w postępowaniu kasacyjnym. W orzeczeniu tym Sąd Najwyższy stwierdził, że błędne jest dotychczasowe stanowisko orzecznictwa, które przyjmuje, iż brak należytego umocowania pełnomocnika jest brakiem formalnym kasacji, ponieważ jest to brak – niezależnego od wymogów formalnych – samostanowienia warunku dopuszczalności kasacji, który stanowi rezultat braku zdolności postulacyjnej strony na tym etapie postępowania.

Zdaniem glosatorki, nie budzi wątpliwości, że wniesienie kasacji przez pełnomocnika nie należącego do kręgu podmiotów wymienionych w art. 393² § 2 k.p.c. powoduje jej odrzucenie jako niedopuszczalnej (art. 395⁵ k.p.c.). Inaczej przedstawia się natomiast sytuacja, gdy kasacja zostanie sporządzona przez podmiot wymieniony w art. 393² § 2 k.p.c., ale do wniesionej kasacji pełnomocnictwo nie zostanie dołączone. Podkreśliła, że zarówno doktryna jak i orzecznictwo przyznawały w takiej sytuacji możliwość sanowania braku pełnomocnictwa w chwili dokonywania czynności procesowej przez późniejsze potwierdzenie tej czynności przez podmiot, w imieniu którego czynność ta była podejmowana. Natomiast wątpliwości powstają, gdy występuje usta-

wowa konieczność ustanowienia pełnomocnika procesowego, a więc wtedy, gdy strona nie ma zdolności postulacyjnej.

Zdaniem autorki, w przypadku wniesienia kasacji przez osobę nie posiadającą ku temu pełnomocnictwa (w tym także przez osobę przedkładającą pełnomocnictwo, które nie dotyczy sporządzenia wnoszonej kasacji), w grę wchodzi dwa rozwiązania:

pierwsze, opierające się na założeniu, że w omawianej sytuacji nie chodzi o brak zdolności postulacyjnej podmiotu sporządzającego skargę kasacyjną, ale o brak dotyczący jego umocowania, podlegający sanowaniu tylko w stosunku do tej osoby, która wniosła kasację;

i drugie, zakładające, że ustawodawca chciał ograniczyć możliwość późniejszego udzielenia pełnomocnictwa osobie, która wniosła kasację bez należytego umocowania; ograniczenie to może wynikać z treści art. 393² § 1 k.p.c.

Autorka opowiedziała się za pierwszym z zaprezentowanych rozwiązań, gdyż – jej zdaniem – drugie podkreśla odrębność postępowania kasacyjnego, a tak dalekiego wyodrębnienia nie można wyprowadzić *de lege lata* z brzmienia przepisów k.p.c. Niezależnie jednak od przyjęcia jednego bądź drugiego rozwiązania, autorka stwierdziła, iż skutkiem braku umocowania jest zawsze odrzucenie skargi kasacyjnej, z tym jednak, że w pierwszym przypadku odrzucenie następuje wskutek nieusunięcia braku formalnego kasacji, natomiast w drugim – wskutek jej niedopuszczalności „z innych przyczyn” (art. 393⁵ k.p.c.).

Autorka nie wyklucza w przyszłości objęcia przymusem adwokackim innych etapów postępowania.

Ł.P.

1. Środki procesowe, mające na celu zagwarantowanie stronom ich praw, powinny być wykorzystane w sposób służący ich realizacji.

2. Gdy wymagają tego okoliczności sprawy, sąd może zobowiązać strony do usprawiedliwienia nieobecności na rozprawie w sposób, który uzna za właściwy.

(wyrok z dnia 1 czerwca 2000 r., I CKN 64/00, A. Górski, Z. Kwaśniewski, *M. Wysocka*, OSNC 2000, nr 12, poz. 227, BSN 2000, nr 11, s. 13, R.Pr. 2001, nr 1, s. 118 i 121, MoP 2001, nr 1, s. 23)

Glosa

Andrzeja Zielińskiego, Przegląd Sądowy 2001, nr 11-12, s. 259

W omawianej glosie autor, aprobujący stanowisko zajęte przez Sąd Najwyższy, stwierdził, że w praktyce sądowej uznaje się za usprawiedliwienie nieobecności strony przez okazanie zwykłego zaświadczenia lekarskiego. W sytuacji, gdy strona nadużywa tego uprawnienia i powoduje przez to przewlekanie czy uniemożliwienie prowadzenia procesu, sąd może zarządzić, że będzie uwzględniał tylko zaświadczenia lekarskie wydane w określonej formie (np. wydane przez biegłego sądowego). Autor glosy podkreślił, że w takich wypadkach nie tylko prawem, ale i obowiązkiem sądów jest przeciwdziałanie przewlekaniu postępowania. Przewodniczący zatem powinien należycie przygotować rozprawę oraz zapobiegać jej zbędnemu odraczeniu przez wydawanie zarządzeń stosownych do okoliczności sprawy i rygorystycznie przestrzegać ich realizowania.

Glosowany wyrok, chociaż wydany przed wejściem w życie nowelizacji k.p.c. z dnia 1 lipca 2000 r., zachował aktualność. Nowelizacja dała przewodniczącym instrument pozwalający zapobiegać przewlekaniu postępowania. Stronę reprezentowaną przez profesjonalnego pełnomocnika przewodniczący może zobowiązać do złożenia w wyznaczonym terminie pisma przygotowawczego, zawierającego wszystkie twierdzenia, zarzuty i dowody, pod rygorem utraty prawa powołania ich w toku dalszego postępowania.

Na zakończenie glosator przypomniał, że rozpatrywanie spraw bez nieuzasadnionej zwłoki stanowi nakaz konstytucyjny, a także wynika z art. 6 ratyfikowanej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

E.S.

Na zamknięcie księgi wieczystej nie przysługuje środek odwoławczy.

(uchwała z dnia 23 listopada 2000 r., III CZP 32/00, H. Ciepła, Z. Strus, A. Wypiórkiewicz, OSNC 2001, nr 5, poz. 65, BSN 2000, nr 11, s. 10, Wok. 2001, nr 3, s. 1, R.Pr. 2001, nr 2, s. 107, MoP 2001, nr 7, s. 402, Rej. 2001, nr 6, s. 180)

Glosa

Edyty Jefimko, Przegląd Sądowy 2001, nr 11-12, s. 254

Aprobując pogląd wyrażony w uchwale Sądu Najwyższego, autorka zajęła się zagadnieniami o charakterze ogólnym, dotyczącymi roli czynności technicznych w postępowaniu wieczystoksięgowym. Szczegółowo omówiła orzeczenia (postanowienia, wpisy) i zarządzenia zapadające w postępowaniu wieczystoksięgowym i środki odwoławcze przysługujące od niektórych orzeczeń. Następnie przedstawiła czynności o charakterze technicznym, które nie stanowią wyrazu aktu decyzyjnego. Czynność w postaci zamknięcia księgi wieczystej jest rezultatem wydania orzeczenia w postaci wpisu o odłączeniu z zamykanej księgi wieczystej nieruchomości i przyłączeniu jej do innej księgi wieczystej. Czynność taka nie ma charakteru aktu decyzyjnego sądu, a więc orzeczenia, nie może zatem zostać zakwestionowana w trybie złożenia środka odwoławczego.

Wcześniej aprobującą glosę do omawianej uchwały opracował W. Sługiewicz (Rejent 2001, nr 9, s. 109)

E.S.

Ograniczenia działania sądu z urzędu nie mają zastosowania w postępowaniu układowym (art. 9 § 1 prawa o postępowaniu układowym).

(postanowienie z dnia 12 kwietnia 2001 r., II CKN 1349/00, A. Górski, S. Dąbrowski, T. Domińczyk, OSNC 2001, nr 12, poz. 178, BSN 2001, nr 6, s. 11, R.Pr. 2001, nr 6, s. 121)

Glosa

Marty Litwińskiej, PPH 2001, nr 11, s. 50

W glosowanym orzeczeniu Sąd Najwyższy odpowiedział na pytanie, czy sąd prowadzący postępowanie układowe ma obowiązek zbadania przyczyn niestawienia wierzycieli układającego się w terminach zgromadzenia wyznaczonych przez sędziego komisarza, przy czym chodzi o taką liczbę wierzycieli (*quorum*), jaka jest niezbędna dla skuteczności uchwał zgromadzenia.

Autorka glosy omówiła istotę i funkcje postępowania układowego oraz odniosła się do relacji, w jakiej pozostaje ono do postępowania upadłościowego i ogólnego postępowania cywilnego. Zwróciła uwagę na nowelizację kodeksu postępowania cywilnego dokonaną ustawą z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie kodeksu postępowania cywilnego... (Dz.U. Nr 43, poz. 189), polegającą m. in. na skreśleniu § 2 w art. 3 k.p.c.,

oraz na treść art. 232 k.p.c., który umożliwia sądowi działanie z urzędu polegające na możliwości dopuszczenia dowodu nie wskazanego przez stronę. Z brzmienia tych przepisów wynika, że w pierwszej kolejności strony, jako gospodarze postępowania, powinny przedstawiać dowody, a sądowi przysługuje prawo dopuszczenia dowodu nie wskazanego przez stronę.

Przechodząc na grunt postępowania układowego, glosatorka odniosła się do powołanego w tezie przepisu art. 9 prawa o postępowaniu układowym. Zgodnie z brzmieniem § 1 tego przepisu, sąd może zarządzić dochodzenia i przeprowadzić dowody, jakie uzna za potrzebne. Regulacja ta wyraźnie wskazuje, zdaniem glosatorki, że działanie sądu nie stanowi nakazu ustawowego, ma charakter fakultatywny, i daje sądowi większą swobodę prowadzenia postępowania układowego.

Relację pomiędzy prawem o postępowaniu układowym a kodeksem postępowania cywilnego uregulowano w art. 7 prawa o postępowaniu układowym. Przepis ten stanowi, że w postępowaniu układowym przepisy kodeksu postępowania cywilnego stosuje się odpowiednio, jeżeli prawo niniejsze nie stanowi inaczej. Zatem przepisy prawa o postępowaniu układowym stanowią *lex specialis* w stosunku do przepisów kodeksu postępowania cywilnego.

Glosatorka zaaprobowała rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego stwierdzając, że nie budzi ono zastrzeżeń i jest trafne co do zasady. Krytycznie wypowiedziała się co do treści samej tezy, podkreślając, że jest ona mało adekwatna do stanu faktycznego na tle którego zapadła. Zdaniem autorki glosy, odpowiedź na pytanie dotyczące konieczności prowadzenia postępowania dowodowego jest zdecydowanie negatywna i wynika wprost z art. 52 § 2 prawa o postępowaniu upadłościowym. Przepis ten stanowi, że jeżeli wierzyciele w liczbie wymaganej dla podjęcia uchwały o zawarciu układu nie stawiają się także na drugi termin, sąd umarza postępowanie. Wynika stąd jednoznaczny nakaz dla sądu wydania postanowienia o umorzeniu postępowania układowego i nie ma miejsca na jakąkolwiek ocenę przyczyn niestawiennictwa wierzycieli. Umorzenie ma w tym przypadku charakter obligatoryjny.

Zdaniem glosatorki, teza przedmiotowego orzeczenia powinna brzmieć następująco „art. 52 § 2 prawa o postępowaniu układowym nakazuje sądowi prowadzącemu postępowanie jego umorzenie, w razie zajścia wskazanych w tym przepisie okoliczności”.

M. K.

ROZBIEŻNOŚCI W ORZECZNICTWIE

Art. 211 k.c.

Istniejący między właścicielami budynku mieszkalnego poważny konflikt, może stanowić okoliczność uzasadniającą odmowę zniesienia współwłasności przez ustanowienie odrębnej własności lokali.

(postanowienie z dnia 3 października 1980 r., III CRN 126/80, W. Kuryłowicz, J. Ignatowicz, W. Bryl, OSNCP 1981, nr 8, poz.150, OSPiKA 1982, nr 1-2, poz. 4)

Nieporozumienia istniejące między współwłaścicielami nie mogą uzasadniać odmowy dokonania podziału fizycznego w drodze ustanowienia odrębnej własności lokali z powołaniem się na społeczno-gospodarcze przeznaczenie rzeczy.

(postanowienie z dnia 2 lutego 2001r., IV CKN 251/00, G. Bieniek, Z. Kwaśniewski, B. Myszka)

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 października 1980 r., III CRN 126/80 (OSNC 1981, nr 8, poz. 150) wyraził między innymi zapatrywanie, że istniejący między właścicielami budynku poważny konflikt może stanowić okoliczność uzasadniającą odmowę zniesienia współwłasności przez ustanowienie odrębnej własności lokali. Zdaniem Sądu Najwyższego, likwidacja węzła współwłasności pozostawia na czas nie oznaczony, praktycznie na stałe, w bezpośrednim sąsiedztwie właścicieli lokali, którzy muszą ponadto niemal na co dzień uzgadniać różne czynności z zakresu zarządu nieruchomością wspólną. Taki stan zobowiązuje do zbadania ze szczególną wnikliwością celowość ustanowienia odrębnej własności lokali. Zgodnie z treścią art. 211 k.c. zasadą jest, że podział fizyczny ma pierwszeństwo przed innymi sposobami zniesienia współwłasności, dlatego rezygnacja z tego sposobu jej zniesienia może być uzasadniona tylko w razie poważnych konfliktów.

Zbigniew Radwański w glosie do tego orzeczenia (OSP 1982, nr 1-2, poz. 4) zgodził się z poglądem Sądu Najwyższego. W sytuacji ostrego konfliktu między współ-

właścicielami nie ma społecznego sensu petryfikowanie na przyszłość takiej sytuacji przez ustanowienie odrębnej własności lokali. W przypadkach tego rodzaju należałoby raczej zalecić określenie przez sąd sposobu korzystania ze wspólnej nieruchomości.

Wyrokiem z dnia 2 lutego 2001 r. (IV CKN 251/00, nie publ.) Sąd Najwyższy odstąpił od powyższego stanowiska i orzekł, że sam tylko wzgląd na stosunki osobiste istniejące między współwłaścicielami nie może niweczyć wynikającego z art. 211 k.c. uprawnienia do otrzymania części rzeczy wspólnej w naturze. Sąd Najwyższy podkreślił, że odmowa ustanowienia przez sąd odrębnej własności lokali może mieć miejsce tylko wówczas, gdy za odmową tą przemawia nie sama konfliktowa sytuacja między właścicielami, lecz całokształt okoliczności sprawy. Ponadto wskazał, że uległy zmianie stosunki społeczno-gospodarcze, które wcześniej w dużym stopniu ograniczały obrót nieruchomościami lokalowymi i że nie może to pozostawać bez wpływu na ocenę, czy nieporozumienia istniejące między współwłaścicielami mogą same przez się uzasadniać odmowę dokonania podziału fizycznego w drodze ustanowienia odrębnej własności lokali.

M.D.

Art. 29 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie

Nieważna jest umowa dzierżawy obwodu łowieckiego zawarta z naruszeniem prawa pierwszeństwa dotychczasowego dzierżawcy, przewidzianego w art. 29 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1995 r. - Prawo łowieckie (Dz.U. Nr 147, poz. 713).

(wyrok z dnia 9 lipca 1999 r., III CKN 98/99, OSNC 2000, nr 2, poz. 35, L. Walentynowicz, M. Grzelka, M. Sychowicz, OSP 2000, nr 1, poz. 5; BSN 1999, nr 10, s. 7; R.Pr. 2000, nr 1, s. 144)

Umowa dzierżawy obwodu łowieckiego zawarta z pominięciem pierwszeństwa dotychczasowego dzierżawcy – przewidzianego w art. 29 ust. 2 ustawy Prawo łowieckie (Dz.U. z 1995 r. Nr 147, poz. 713) – nie jest nieważna.

(wyrok z dnia 21 marca 2001 r., III CKN 497/00, S. Dąbrowski, A. Górski, M. Grzelka, OSP 2001, nr 11, poz. 163)

Wyrokiem z dnia 9 lipca 1999 r., III CKN 98/99 (OSNC 2000, nr 2, poz. 35) Sąd Najwyższy orzekł, że nieważna jest umowa dzierżawy obwodu łowieckiego zawarta z naruszeniem prawa pierwszeństwa dotychczasowego dzierżawcy, przewidzianego w art. 29 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie (Dz.U. nr 147, poz. 713). W uzasadnieniu stwierdził, że mimo, iż nie określono w prawie łowieckim skutków zawarcia umowy dzierżawy obwodu łowieckiego z naruszeniem prawa pierwszeństwa, to prawo to, odmienne od prawa pierwokupu, funkcjonuje w polskim systemie prawnym i ze względu na wymaganie spójności tego systemu podlega jednakowemu definiowaniu.

Podzielił także i przyjął jako znajdujący zastosowanie w tym wypadku wcześniejszy swój pogląd wyrażony na tle art. 23 ust. 4 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości, że pierwszeństwo do nabycia nieruchomości polega przede wszystkim na eliminacji innych podmiotów ubiegających się o tę samą rzecz i na zakazie dysponowania rzeczą w sposób naruszający to ustawowe uprawnienie. Pierwszeństwo to oznacza normę o charakterze *iuris cogentis*, której naruszenie prowadzi do skutków przewidzianych w art. 58 § 1 k.c.

W glosie do tego orzeczenia (OSP 2000, nr 2, poz. 5) Stanisław Rudnicki przedstawił odmienny pogląd, mówiący, że właśnie niejednorodność instytucji pierwszeństwa uregulowanego w różnych ustawach sprawia, że nie można udzielić jednolitej odpowiedzi, jakie są skutki naruszenia pierwszeństwa, bez rozważenia problemu *in concreto*. Zdaniem autora, nie można do omawianej sytuacji stosować w drodze analogii wykładni art. 23 ust. 4 wymienionej ustawy o gospodarce gruntami, gdyż u jej podstaw leżały zasadniczo inne przesłanki.

W konsekwencji, art. 58 § 1 k.c. nie może być podstawą rozstrzygnięcia o skutkach pominięcia pierwszeństwa dotychczasowego dzierżawcy, który może w zależności od konkretnych okoliczności domagać się odszkodowania za czyn niedozwolony. Jako że dotychczasowemu dzierżawcy nie przysługuje roszczenie o zawarcie umowy na dalszy okres, to nie może on także domagać się uznania umowy, zawartej z inną osobą, za bezskuteczną na podstawie art. 59 k.c.

Opozycyjne stanowisko do wyżej cytowanego orzeczenia zajął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 21 marca 2001 r., III CKN 497/00 (OSP 2001, nr 11, poz. 163) i przyjął, że zawarcie umowy dzierżawy obwodu łowieckiego z pominięciem

pierwszeństwa nie skutkuje z mocy art. 58 § 1 k.c. jej nieważnością. Sąd Najwyższy wyszedł bowiem z odmiennego założenia, a mianowicie, że należy zgodzić się z wyrażanym w doktrynie stanowiskiem, iż w naszym prawie nie wypracowano jednolitej instytucji pierwszeństwa i jego treść należy ustalać na gruncie każdej regulacji przewidującej takie uprawnienie. Przy tym należy wyklądać tę instytucję ściśle, ponieważ ogranicza ona możliwość dysponowania rzeczą przez uprawnionego. Zdaniem Sądu Najwyższego, nie można zastosować analogii do prawa pierwokupu, gdyż odnosi się on tylko do sprzedaży rzeczy. Ponadto przyjęcie sankcji z art. 58 § 1 k.c. powodowałoby, że dzierżawa pomyślana jako umowa okresowa, przedłużana byłaby niejako automatycznie na rzecz dotychczasowego dzierżawcy.

Wszystkie te zapatrywania podważone zostały w glosie Jana Szachułowicza (OSP 2001, nr 11, poz. 163). Według autora, ochrona uprawnień nie jest uzależniona od umieszczenia sankcji w normie przyznającej to uprawnienie, wystarczy, gdy środki ochrony wynikają z systemu prawa, w tym wypadku z części ogólnej prawa cywilnego. Na gruncie tych przepisów występuje art. 58 k.c., statuujący sankcję nieważności, oraz art. 59, przyznający ochronę osobie, której uprawnienie zostało pominięte na skutek czynności prawnej zdziałanej z osobą trzecią. W związku z tym, że przepis art. 59 k.c. jest normą szczególną wobec art. 58 k.c., to właśnie on powinien być podstawą ochrony uprawnień dotychczasowego dzierżawcy.

M.D.

Tryb dochodzenia roszczeń z tytułu subwencji ogólnej

Rozstrzygnięcie Ministra Finansów w sprawie zwrotu nienależnej części subwencji ogólnej, wydane na podstawie art. 42 ust. 1 i 8 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999-2000 (Dz.U. Nr 150, poz. 983 ze zm.) stanowiło decyzję administracyjną w rozumieniu przepisów kodeksu postępowania administracyjnego, podlegającą kontroli Naczelnego Sądu Administracyjnego z mocy art. 16 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz.U. Nr 74, poz. 368 ze zm.)

(uchwała składu siedmiu sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 2 lipca 2001r., FPS 1/01, Monitor Podatkowy 2001, nr 10, s. 3)

W sprawie z powództwa jednostki samorządu terytorialnego przeciwko Skarbowi Państwa o zapłatę subwencji ogólnej udzielonej na podstawie art. 5a ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn.: Dz.U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329 ze zm.) w związku z art. 11 i art. 12a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 10 grudnia 1993 r. o finansowaniu gmin (Dz.U. Nr 129, poz. 600 ze zm.) droga sądowa jest dopuszczalna.

(postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 1999 r., I CKN 414/99; J. Gudowski, M. Grzelka, Z. Kwaśniewski, OSNC 2000, nr 1, poz. 20; BSN 1999, nr 11, s. 9; Radca Prawny 2000, nr 1, s. 138)

W uchwale z dnia 2 lipca 2001 r. Naczelny Sąd Administracyjny wyraził pogląd, że rozstrzygnięcie Ministra Finansów w sprawie zwrotu nienależnej części subwencji ogólnej, wydane na podstawie art. 42 ust. 1 i 8 ustawy z dnia 26 listopada 1998r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego w latach 1999 i 2000 (Dz.U. Nr 150, poz. 993 ze zm.) stanowiło decyzję administracyjną w rozumieniu k.p.a., podlegającą kontroli Naczelnego Sądu Administracyjnego z mocy art. 16 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 11 maja 1995r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz.U. Nr 74, poz. 368 ze zm.).

Stanowisko to stoi w opozycji do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 1999 r., I CKN 414/99 (OSNC 2000, nr 1, poz. 20 z glosą M. Szubiakowskiego, PiP 2000, nr 9, s. 105), w którym Sąd Najwyższy orzekł, że w sprawie z powództwa jednostki samorządu terytorialnego przeciwko Skarbowi Państwa o zapłatę subwencji ogólnej udzielanej na podstawie art. 5a ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (jedn. tekst: Dz.U. Nr 67, poz. 329 ze zm.) w związku z art. 11 i art. 12a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 10 grudnia 1993r. o finansowaniu gmin (Dz.U. Nr 129, poz. 600 ze zm.) droga sądowa jest dopuszczalna.

Naczelny Sąd Administracyjny podjął uchwałę w związku z wątpliwościami prawnymi, które powstały na tle sporu o wysokość subwencji ogólnej między Powiatem Gorzowskim a Ministrem Finansów, który na podstawie art. 42 ust. 5 cytowanej wyżej ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego zmniejszył część oświatową subwencji ogólnej. Zarząd powiatu po wyczerpaniu drogi

odwoławczej wniósł skargę do Naczelnego Sądu Administracyjnego. W odpowiedzi na nią Minister Finansów podniósł zarzut niedopuszczalności drogi sądowo-administracyjnej w tej sprawie, przywołując na poparcie tego stanowiska pogląd zawarty w wymienionym wyżej postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 1999 r., I CKN 414/99.

W motywach uchwały, wypowiadając się co do trybu dochodzenia roszczenia o przekazanie subwencji, Naczelny Sąd Administracyjny wskazał, że mimo braku legalnej definicji pojęcia „subwencja”, która w literaturze przedmiotu określana jest najczęściej jedynie jako forma transferu środków finansowych z budżetu państwa do budżetu jednostek samorządu terytorialnego, to z wykładni językowej art. 40 pkt 4 oraz art. 41 ustawy z dnia 26 listopada 1998r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego wynika, że ustalenie, jak i przekazanie subwencji, przybiera postać czynności materialno-technicznej i skoro nie wymaga wydania decyzji ani postanowienia, jest czynnością dotyczącą stwierdzenia uprawnienia wynikającego z przepisów prawa, o której mowa w art. 16 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 11 maja 1995r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym. Rozpoznawanie zaś skarg na tego rodzaju czynności co do zasady należy do właściwości Naczelnego Sądu Administracyjnego, chyba że właściwe są inne sądy.

Badając ewentualną dopuszczalność drogi sądowej w przedmiotowej sprawie Naczelny Sąd Administracyjny stwierdził, że jest poza sporem, iż sprawa dotycząca ustalenia i przekazania subwencji nie jest sprawą cywilną w znaczeniu materialnym. Subwencja jest bowiem bezsprzecznie świadczeniem publiczno-prawnym podmiotu wyższego rzędu jakim jest państwo na rzecz wspólnot terytorialnych niższego szczebla. Przekazanie subwencji nie jest także, według tego Sądu, sprawą w znaczeniu formalnym, brakuje bowiem przepisu, który określałby, że w tego rodzaju sprawach należy stosować przepisy kodeksu postępowania cywilnego. W szczególności przepisem takim nie jest art. 27 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (Dz.U. Nr 155, poz. 1014 ze zm.), ponieważ nie wynika z niego, że przekazuje on sprawę rozpoznawania roszczeń o przekazanie subwencji na drogę cywilną, jakkolwiek – odnosząc się w swojej argumentacji do art. 13 ustawy z dnia 5 stycznia 1991r. Prawo budżetowe (tekst jedn.: Dz.U. z 1993 r. Nr 72, poz. 344 ze zm.), uchylonego odpowiednika art. 27 ustawy o finansach publicznych – Naczelny Sąd Administracyjny wskazał, że w literaturze przedmiotu przyjmuje się możliwość

wystąpienia na podstawie art. 13 ust. 2 Prawa budżetowego z roszczeniem o uzyskanie subwencji w określonej przepisami wysokości.

Dodatkowo dla wzmocnienia swojego stanowiska Naczelny Sąd Administracyjny powołał się na art. 184 Konstytucji, stanowiący, że działalności administracji publicznej sprawowana jest przez sądy administracyjne, a także zwrócił uwagę, że subwencja nie jest prywatnoprawną należnością wchodzącą w skład mienia samorządu, lecz tylko instrumentem realizacji dystrybucji środków budżetowych.

Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 1996r., które zawiera odmienne stanowisko niż przedstawione w uchwale Naczelnego Sądu Administracyjnego, zapadło w sprawie z powództwa Gminy N.W.L. przeciwko Skarbowi Państwa – Ministrowi Finansów o zapłatę kwoty stanowiącą różnicę między wysokością poniesionych wydatków a przekazaną subwencją. Sąd Najwyższy, badając dopuszczalność drogi sądowej, podobnie jak Naczelny Sąd Administracyjny przyjął, że przekazanie subwencji nie jest sprawą cywilną w znaczeniu materialnym. Jednakże zdaniem Sądu Najwyższego, jest to sprawa cywilna w znaczeniu formalnym. Wskazuje na to wyraźnie art. 13 ust. 2 ustawy Prawo budżetowe. Zgodnie bowiem z ust. 1 tego artykułu, zamieszczenie w budżecie państwa wydatków na określone cele nie stanowiło podstawy roszczeń uprawnionych osób trzecich przeciwko zobowiązanemu wobec nich państwu. Od tej jednoznacznej zasady przewidziano w art. 13 ust. 2 równie jednoznaczny wyjątek, dopuszczający możliwość zgłaszania wobec państwa roszczeń dotyczących subwencji ogólnej dla gmin. Oznacza to, w ocenie Sądu Najwyższego, że sam fakt zamieszczenia w budżecie państwa określonej kategorii wydatków, a mianowicie subwencji ogólnej dla gmin, stanowił dla nich – jako samodzielnych podmiotów prawa cywilnego uprawnionych do otrzymania subwencji ogólnej – podstawę roszczeń wobec zobowiązanego Skarbu Państwa.

W konsekwencji Sąd Najwyższy – odmiennie niż obecnie Naczelny Sąd Administracyjny – przyjął, że sprawa mająca za przedmiot takie roszczenie jest sprawą cywilną w znaczeniu formalnym, a zatem droga sądowa jest dopuszczalna.

M.D.

ORZECZENIA NIE PUBLIKOWANE

prawo cywilne materialne

kodeks cywilny

art. 5 i 117 k.c.

Domniemanie przemawia za tym, że ten, kto korzysta z zarzutu przedawnienia, czyni to zgodnie z zasadami współżycia społecznego.

(wyrok SN z dnia 23 sierpnia 2001 r., II CKN 103/99, B. Czech, M. Grzelka, H. Wrzeszcz)

W razie zastosowania art. 5 k.c. w motywach pisemnych wyroku należy wskazać konkretną zasadę współżycia społecznego naruszoną przez powoda.

(wyrok z dnia 25 lipca 2001 r., I CKN 363/00, T. Wiśniewski, T. Żyżnowski, J. Górski)

art. 24 k.c.

Działanie w celu ochrony ważnego interesu społecznego wyłącza bezprawność naruszenia (zagrożenia) dobra osobistego.

(wyrok z dnia 26 lipca 2001 r., IV CKN 411/00, A. Górski, M. Grzelka, E. Skowrońska-Bocian)

art. 47 k.c.

„Pomieszczenie przynależne” w rozumieniu art. 2 ust. 4 ustawy z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali (tekst jedn.: Dz.U. z 2000 r., Nr 80, poz. 903) jest częścią składową lokalu, w związku z czym nie może być odrębnym przedmiotem obrotu (art. 47 § 1 k.c.)

(wyrok z dnia 22 marca 2001 r., V CKN 277/00, Z. Kwaśniewski, H. Pietrkowski, H. Małaniuk)

art. 65 i 56 k.c.

Umowa i aneks, który również jest umową, podlegają łącznie wykładni według zasad określonych w art. 65 k.c. i wywołują skutki przewidziane w art. 56 k.c.

(wyrok z dnia 22 sierpnia 2001 r., V CKN 348/00, B. Czech, M. Sychowicz, J. Górowski)

art. 96 k.c.

Kierownik jednostki organizacyjnej gminy może występować w jej imieniu w granicach udzielonego mu pełnomocnictwa.

(wyrok SN z dnia 20 września 2001 r., II CKN 586/00, M. Grzelka, M. Kocon, K. Zawada)

art. 172 k.c.

Zarządca nieruchomości nie jest samoistnym jej posiadaczem w rozumieniu art. 172 k.c.

(postanowienie z dnia 26 lipca 2001 r., II CKN 74/99, H. Ciepla, H. Wrzeszcz, M. Wysocka)

art. 211 k.c.

W sprawie o zniesienie współwłasności nieruchomości, na której znajduje się mały budynek mieszkalny, przy braku technicznej możliwości pionowego podziału budynku i skłóceniu rodzin współwłaścicieli na tle zarządzania nieruchomością, nieuwzględnienie wniosku o ustanowienie odrębnej własności lokali i przyznanie na własność całej nieruchomości jednemu z dotychczasowych współwłaścicieli nie narusza art. 211 k.c.

(postanowienie z dnia 9 maja 2001 r., II CKN 421/00, G. Bieniek, S. Dąbrowski, J. Kremer)

Dokonując zniesienia współwłasności nieruchomości przez jej podział fizyczny, sąd powinien (art. 211 k.c.) rozważyć m.in. czy możliwe będzie prawidłowe korzystanie z nieruchomości przydzielonej jednemu dotychczasowemu współwłaścicielowi ze względu na jej usytuowanie wobec nieruchomości przyznanej innemu dotychczasowemu współwłaścicielowi.

*(postanowienie z dnia 12 września 2001 r., V CKN 442/00, B. Czech,
Z. Kwaśniewski, L. Walentynowicz)*

art. 446 k.c.

Określenie odszkodowania w wysokości nieodpowiedniej do okoliczności stanowiących podstawę jego przyznania, stanowi postać naruszenia art. 446 § 3 k.c.

*(wyrok z dnia 26 lipca 2001 r., II CKN 889/00, H. Ciepła, H. Wrzeszcz,
M. Wysocka)*

art. 498 k.c.

Dopuszczalne jest potrącenie wierzytelności powstałych po ogłoszeniu upadłości.

*(wyrok z dnia 22 sierpnia 2001 r., V CKN 1140/00, B. Czech, M. Sychowicz,
J. Górski)*

art. 506 k.c.

Samo potwierdzenie przez zobowiązanego istnienia długu wobec wierzyciela nie jest odnowieniem zobowiązania, odnowienie ma jednak miejsce w razie zmiany przez strony podstawy prawnej świadczenia, do którego zobowiązany jest dłużnik. Przystąpienie do długu nie może być jednocześnie jego odnowieniem.

*(wyrok z dnia 5 września 2001 r., I CKN 1287/00, A. Górski, B. Myszka,
T. Żyznowski)*

art. 537 k.c.

Cena sprzedaży lokalu oznaczona w art. 21 ust. 7 ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości (tekst jedn.: Dz.U. z 1999 r., Nr 30, poz. 127 ze zm.) była ceną sztywną w rozumieniu art. 537 § 1 k.c.

*(wyrok SN z dnia 26 lipca 2001 r., IV CKN 419/00, A. Górski, M. Grzelka,
E. Skowrońska-Bocian)*

art. 817 k.c.

Jeżeli w toczącym się bez opóźnień, postępowaniu likwidacyjnym nie było możliwe wyjaśnienie okoliczności warunkujących rozpoczęcie biegu terminu przewidzianego w art. 817 § 2 zdanie pierwsze k.c., ustalenie tych okoliczności może nastąpić przy wykorzystaniu wyników postępowania karnego, dotyczącego wypadku ubezpieczeniowego.

*(wyrok z dnia 8 sierpnia 2001 r., I CKN 18/99, E. Skowrońska-Bocian,
M. Sychowicz, J. Górski)*

art. 876 k.c.

Wysłane za pośrednictwem telefaksu przyrzeczenie poręczenia nie czyni zadość wymogom art. 876 § 2 k.c.

*(wyrok z dnia 27 kwietnia 2001 r., V CKN 228/00, M. Kocon, L. Walentynowicz,
J. Kremer)*

art. 898 k.c.

Niewdzięczność w stopniu rażącym może polegać nie tylko na działaniu, lecz także na zaniechaniu spełnienia obowiązków obciążających obdarowanego, krzywdzących darczyńcę.

*(wyrok z 22 marca 2001 r., V CKN 1599/00, Z. Kwaśniewski, H. Pietrkowski,
H. Małaniuk)*

art. 922 k.c.

Roszczenie rolnika o rozwiązanie umowy przekazania gospodarstwa rolnego następcy jest prawem związanym ściśle z jego osobą, a zatem nie podlega dziedziczeniu ani nie przechodzi na oznaczone osoby.

(postanowienie z dnia 13 września 2001 r., II CKN 642/99, H. Ciepła, T. Domińczyk, L. Walentynowicz)

kodeks rodzinny i opiekuńczy

art. 60 k.r.o.

Przy ocenie wyjątkowych okoliczności uzasadniających przedłużenie obowiązku alimentacyjnego (art. 60 § 3 k.r.o.) należy m.in. uwzględnić niemożność uzyskania świadczeń emerytalno-rentowych przez rozwiedzionego małżonka, wywołaną koniecznością rezygnacji przez niego z zarobkowania ze względu na wychowanie małoletnich dzieci i prowadzenie wspólnego gospodarstwa domowego.

(wyrok z dnia 12 września 2001 r., V CKN 445/00, B. Czech, Z. Kwaśniewski, L. Walentynowicz)

art. 32 k.r.o.

Do majątku wspólnego małżonków należy udział w nieruchomości, odpowiadający wielkości udziału w tej nieruchomości nabytego w czasie trwania wspólności przez jednego z małżonków w ramach nabycia udziału w spadku w drodze umowy dożywocia w sytuacji, gdy małżonek ten jest także jednym ze spadkobierców i w wyniku działu spadku przyznana mu została część nieruchomości, odpowiadająca nabytemu przez niego udziałowi w spadku i udziałowi, który odziedziczył bezpośrednio po spadkobiercy.

(postanowienie z dnia 8 sierpnia 2001 r., I CKN 1123/99, E. Skowrońska-Bocian, M. Sychowicz, J. Górski)

varia

art. 24 § 3 Pr. spółdzielczego i art. 61 k.c.

Uchwała organu spółdzielni o wykluczeniu członka jest oświadczeniem woli osoby prawnej, którego skuteczność należy ocenić według unormowania zamieszczonego w art. 24 § 3 prawa spółdzielczego i art. 61 k.c.

(wyrok z dnia 12 września 2001 r., V CKN 465/00, B. Czech, Z. Kwaśniewski, L. Walentynowicz)

art. 3 Pr. autorskiego

Uznanie kolekcji utworów za odrębny przedmiot prawa autorskiego nie pozbawia ochrony autorskich praw osobistych i majątkowych twórców poszczególnych utworów składających się na tę kolekcję (art. 3 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, tekst jedn.: Dz.U. z 2000 r. Nr 80, poz. 904).

(wyrok z dnia 5 lipca 2001 r., II CKN 907/99, M. Kocon, Z. Kwaśniewski, B. Myszka)

art. 46 ustawy o księgach wieczystych i hipotece

Prawomocne postanowienie o przysądzeniu własności nieruchomości stanowi tytuł do ujawnienia w księdze wieczystej nabywcy jako właściciela (art. 999 § 1 k.p.c.). Rozpoznając wniosek o taki wpis sąd rejonowy nie jest uprawniony do jego merytorycznej oceny.

(postanowienie z dnia 9 sierpnia 2001 r., II CKN 181/99, B. Czech, M. Grzelka H. Wrzeszcz)

art. 21 ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości

Prawo pierwszeństwa najemcy do nabycia zajmowanego przezeń lokalu, unormowane w art. 21 ust. 7 w związku z art. 23 ust. 3 ustawy z 25 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (tekst jedn.: Dz.U. z 1991 r. Nr 30, poz. 127 ze zm.) jest normą o charakterze bezwzględny, co oznacza zakaz sprzedaży lokalu, jeżeli pozbawia ona najemcę możliwości skorzystania z przysługującego mu pierwszeństwa, z konsekwencjami wynikającymi z art. 58 § 1 k.c.

(wyrok z dnia 26 lipca 2001 r., II CKN 1181/00, H. Ciepła, H. Wrzeszcz, M. Wysocka)

art. 47 ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości

Artykuł 47 ust. 4 ustawy z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości (tekst jedn.: Dz.U. z 1991 r. Nr 30, poz. 127 ze zm.), statuujący zakaz użycia nieruchomości wywłaszczonej na inne cele niż określone w decyzji o wywłaszczeniu, gdy nieruchomość może być zwrócona w trybie art. 69 tej ustawy, jest przepisem bezwzględnie obowiązującym.

Przez „użycie” nieruchomości w rozumieniu art. 47 ust. 4 powołanej ustawy należy rozumieć nie tylko gospodarcze przeznaczenie nieruchomości i jej fizyczne wykorzystanie, ale także rozporządzenie nieruchomością w drodze czynności prawnej, w wyniku której własność nieruchomości przechodzi na inną osobę.

(wyrok z dnia 8 sierpnia 2001 r., I CKN 1102/98, E. Skowrońska-Bocian, M. Sychowicz, J. Górski)

art. 50 Pr. łowieckiego

Skarb Państwa na podstawie art. 50 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1995 r. - Prawo łowieckie (Dz.U. Nr 147, poz. 713 ze zm.) odpowiada za szkody wyrządzone przez zwierzęta łowne żyjące na obszarze rezerwatu przyrody, jeżeli w następstwie zasad obowiązujących na obszarze rezerwatu zwierzęta te podlegają całorocznej ochronie.

(wyrok z dnia 22 sierpnia 2001 r., V CKN 431/00, B. Czech, M. Sychowicz, J. Górowski)

art. 6 ustawy nacjonalizacyjnej

Zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 3 stycznia 1946 r. o przejęciu na własność państwa podstawowych gałęzi gospodarki narodowej (Dz.U. Nr 3, poz. 17 ze zm.) przejęcie przedsiębiorstwa obejmowało wszystkie składniki niezbędne do prawidłowego funkcjonowania, niezależnie od tego, czyją stanowiły własność.

(postanowienie z dnia 25 lipca 2001 r., I CKN 1350/98, T. Wiśniewski, T. Żyżnowski, J. Górowski)

art. 15 dekretu o majątkach opuszczonych i poniemieckich

Tryb przeniesienia posiadania z art. 15 dekretu z 8 marca 1946 r. o majątkach opuszczonych i poniemieckich (Dz.U. Nr 13, poz. 82 ze zm.) nie miał zastosowania do majątku poniemieckiego.

(wyrok z dnia 26 lipca 2001 r., IV CKN 280/00, A. Górski, M. Grzelka, E. Skowrońska-Bocian)

ubezpieczenia komunikacyjne

Małżonek sprawcy szkody może na podstawie § 9 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 marca 1989 r. w sprawie ustawowych ubezpieczeń komunikacyjnych domagać się od ubezpieczyciela odszkodowania OC w związku z uszkodzeniem ciała w wypadku komunikacyjnym spowodowanym przez tego sprawcę.

(postanowienie z dnia 26 lipca 2001 r., II CKN 72/99, H. Ciepla, H. Wrzeszcz, M. Wysocka)

prawo cywilne procesowe**art. 45 i 1148 k.p.c.**

Przepis art. 1148 § 1 k.p.c. określa wyłączną właściwość sądu w sprawach o uznanie orzeczenia sądu zagranicznego, co wyłącza możliwość zastosowania art. 45 k.p.c.

*(postanowienie z dnia 25 maja 2001 r., IV CO 10/01, S. Dąbrowski,
Z. Kwaśniewski, B. Myszka)*

art. 87 k.p.c.

Kodeks cywilny nie przewiduje pełnomocnictwa tajnego.

*(wyrok z dnia 8 maja 2001 r., IV CKN 359/00, F. Barczewska, M. Kocon,
E. Skowrońska-Bocian)*

art. 112 k.p.c.

Zakres udzielonego stronie zwolnienia od kosztów sądowych powinien jasno wynikać z treści orzeczenia w tym przedmiocie.

*(postanowienie z dnia 11 lipca 2001 r., IV CZ 110/01, F. Barczewska,
Z. Kwaśniewski, M. Wysocka)*

art. 130 k.p.c.

Bezpodstawne wezwanie o usunięcie rzekomej wątpliwości co do treści pisma procesowego nie pociąga za sobą skutków określonych w wezwaniu.

*(postanowienie z dnia 25 lipca 2001 r., I CZ 48/01, T. Wiśniewski,
T. Żyznowski, J. Górowski)*

Kasacja i zażalenie stanowią środki zaskarżenia zasadniczo różne w związku z czym mylny wybór jednego z nich dokonany przez profesjonalnego pełnomocnika nie może być potraktowany jako mylne oznaczenie pisma procesowego ze skutkami z art. 130 § 1 zdanie drugie k.p.c.

*(postanowienie z dnia 19 października 2001 r., I CZ 131/01, M. Grzelka,
I. Koper, T. Wiśniewski)*

art. 133 k.p.c.

Skuteczne jest doręczenie pisma sądowego do rąk pełnomocnika strony przed zawiadomieniem sądu o wypowiedzeniu pełnomocnictwa.

*(postanowienie z dnia 4 lipca 2001 r., II CKN 202/99, H. Ciepła, M. Sychowicz,
L. Walentynowicz)*

art. 142 k.p.c.

Domniemanie doręczenia pisma sądowego wynikające ze zwrotnego dowodu doręczenia tego pisma może być obalone przez stronę. Do osiągnięcia tego skutku nie jest jednakże wystarczające gołosłowne twierdzenie o niedoręczeniu pisma, bez wykazania podjęcia chociażby próby wyjaśnienia okoliczności jego doręczenia, uprawdopodobniającej jego niedoręczenie.

*(postanowienie z dnia 8 sierpnia 2001 r., I CZ 104/01, E. Skowrońska-Bocian,
M. Sychowicz, J. Górski)*

Dzień, w którym listonosz pozostawił korespondencję w tzw. skrzynce odbiorczej, przeznaczonej do składania korespondencji doręczanej adresatowi bez potwierdzania odbioru, nie awizując tej przesyłki, nie jest dniem doręczenia, o którym mowa w art. 142 § 2 k.p.c.

*(postanowienie z dnia 13 września 2001 r., IV CZ 105/01, F. Barczewska,
H. Pietrzkowski, K. Bilewicz)*

art. 233 k.p.c.

Zarzut kasacyjny dowolnej oceny materiału dowodowego wymaga dla swej skuteczności konkretyzacji nie tylko przez wskazanie przepisów procesowych (np. art. 233 k.p.c.), z naruszeniem których skarżący łączy taki skutek, lecz również przez określenie, jakich dowodów lub jakiej części materiału dowodowego zarzut dotyczy.

(wyrok z dnia 11 lipca 2001 r., V CKN 350/00, G. Bieniek, M. Grzelka, J. Górowski)

art. 355 k.p.c.

Roszczenie dożywotnika będącego zbywcą nieruchomości, który po wytoczeniu powództwa o rozwiązanie umowy o dożywocie (art. 913 § 2 k.c.) zmarł przed zakończeniem tego postępowania, nie przechodzi na spadkobierców. W tej sytuacji śmierć dożywotnika, która nastąpiła po wniesieniu przez niego kasacji, powoduje umorzenie postępowania kasacyjnego.

(postanowienie z dnia 5 marca 2001 r., III CKN 1140/98, F. Barczewska, J. Gudowski, T. Wiśniewski)

art. 365 k.p.c.

Ustalenie w toku prawomocnie zakończonego postępowania, że nastąpiło przejęcie długu, wiąże sąd przy ocenie żądania zapłaty kolejnej raty świadczenia wynikającego z tego samego stosunku zobowiązaniowego.

(wyrok z dnia 26 lipca 2001 r., IV CKN 388/00, A. Górski, M. Grzelka, E. Skowrońska-Bocian)

art. 379 k.p.c.

Rozpoznanie sprawy i wydanie wyroku w nieobecności pełnomocnika pozwanego, który przed terminem rozprawy wnosił o jej odroczenie wykazując

zaświadczeniem lekarskim niemożność stawienia się w sądzie, powoduje nieważność postępowania z powodu pozbawienia strony możliwości obrony jej praw.

(wyrok z dnia 3 kwietnia 2001 r., I CKN 19/99, I. Koper, T. Wiśniewski, T. Bielska-Sobkowicz)

Nieobecność pełnomocnika procesowego strony na jedynej wyznaczonej rozprawie apelacyjnej na skutek błędnego zawiadomienia go o terminie oznacza, że strona była pozbawiona możliwości obrony swych praw.

(wyrok z dnia 12 września 2001 r., V CKN 1535/00, B. Czech, Z. Kwaśniewski, L. Walentynowicz)

art. 382 k.p.c.

Sąd drugiej instancji może zmienić ustalenia faktyczne stanowiące podstawę wydania wyroku sądu pierwszej instancji bez przeprowadzenia postępowania dowodowego uzasadniającego odmienne ustalenia, chyba że szczególne okoliczności wymagają ponowienia lub uzupełnienia tego postępowania.

(wyrok z dnia 11 lipca 2001 r., V CKN 406/00, G. Bieniek, M. Grzelka, J. Górski)

Z zebranego w sądzie pierwszej instancji materiału dowodowego sąd drugiej instancji korzysta w ten sposób, że stosownie do swego uznania może podzielić ustalenia sądu pierwszej instancji lub ponowić przeprowadzone dowody w całości lub w części.

(wyrok z dnia 11 lipca 2001 r., V CKN 376/00, G. Bieniek, M. Grzelka, J. Górski)

art. 387 k.p.c.

Oczywista niedokładność, polegająca na nieprecyzyjnym zredagowaniu treści wniosku o doręczenie orzeczenia sądu drugiej instancji, nie wpływa na możliwość wywołania skutku przewidzianego w art. 387 § 3 k.p.c., jeżeli zamiar wywołania takiego skutku wynika jednoznacznie z treści wniosku ustalonej w drodze wykładni.

(postanowienie z dnia 5 września 2001 r., I CZ 110/01, A. Górski, B. Myszka, T. Zyznowski)

art. 392 k.p.c.

Kasacja, jako szczególny środek odwoławczy, realizuje przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganie rozwoju prawa.

(postanowienie z dnia 5 lipca 2001 r., V CKN 176/01, L. Walentynowicz)

Sentencja wyroku sądu drugiej instancji powinna zawierać rozstrzygnięcie o całości żądania strony w granicach zaskarżenia apelacją. W braku negatywnego orzeczenia co do części żądania strony objętego apelacją, stronie nie przysługuje kasacja ze względu na brak substratu zaskarżenia.

(postanowienie z dnia 5 lipca 2001 r., II CKN 206/00, M. Kocon, Z. Kwaśniewski, B. Myszka)

Niejednoznacznego lub niezrozumiałego wyroku nie można traktować jako nieistniejącego. W takim wypadku, jeżeli przysługuje kasacja, dopuszczalne jest jej wniesienie przez każdą ze stron.

(postanowienie z dnia 3 października 2001 r., II CZ 85/01, H. Ciepła, S. Dąbrowski, H. Wrzeszcz)

art. 392¹ k.p.c.

Sprawa o ustalenie „obowiązku zapłaty za korzystanie z prawa przechodu i przejazdu przez drogę” jest sprawą o prawo majątkowe w rozumieniu art. 392¹ § 1 k.p.c.

(postanowienie z dnia 18 kwietnia 2001 r., III CZ 18/01, M. Grzelka, J. Gudowski, B. Myszka)

W sprawie o wydanie przedmiotu najmu, którego wartość nie przekracza 10 000 zł, kasacja od orzeczeń wydanych po dniu 1 lipca 2000 r. nie przysługuje.

(postanowienie z dnia 5 lipca 2001 r., II CZ 61/01, M. Kocon, Z. Kwaśniewski, B. Myszka)

Sprawa o ustalenie jest sprawą o prawo majątkowe, jeżeli żądanie zmierza do realizacji prawa lub uprawnienia mającego bezpośredni wpływ na stosunki majątkowe stron.

(postanowienie z dnia 11 lipca 2001 r., IV CZ 108/01, F. Barczewska, Z. Kwaśniewski, M. Wysocka)

Dopuszczalność kasacji w sprawie o ustalenie rozwiązania umowy spółki cywilnej uzależniona jest od wartości przedmiotu zaskarżenia (art. 392¹ § 1 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 18 lipca 2001 r., V CZ 106/01, G. Bieniek, B. Myszka, T. Żyżnowski)

Zarzut zatrzymania nie ma wpływu na wartość przedmiotu sporu oraz wartość przedmiotu zaskarżenia.

(postanowienie z dnia 19 lipca 2001 r., III CZ 44/01, A. Górski, E. Skowrońska-Bocian, H. Wrzeszcz)

Nowe zasady dopuszczalności kasacji określone w art. 392¹ § 1 k.p.c. mają zastosowanie, gdy zaskarżone orzeczenie zostało wydane po dniu 30 czerwca 2000 r. Data wszczęcia postępowania w sprawie nie ma znaczenia dla oceny dopuszczalności kasacji.

(postanowienie z dnia 18 września 2001 r., V CZ 142/01, L. Walentynowicz,

H. Wrzeszcz, K. Bilewicz)

art. 393 k.p.c.

Przedsąd jest wyłączony, jeżeli zaskarżone orzeczenie oczywiście narusza prawo albo gdy zachodzi nieważność postępowania (art. 393 § 2 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 25 lipca 2001 r., I CZ 99/01, T. Wiśniewski, T. Zyznowski, J. Górowski)

art. 393¹ k.p.c.

Artykuł 9 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 3 lutego 1993 r. o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków ... (Dz.U. Nr 18, poz. 82 ze zm.) nie jest prawem materialnym w rozumieniu art. 393¹ pkt 1 k.p.c.

(postanowienie z dnia 11 lipca 2001 r., V CKN 389/00, G. Bieniek, M. Grzelka, J. Górowski)

Wskazanie jako podstawy kasacji naruszenia przepisu prawa materialnego, który nie mógł stanowić podstawy rozstrzygnięcia, prowadzi do jej oddalenia.

(wyrok z dnia 11 lipca 2001 r., V CKN 364/00, G. Bieniek, M. Grzelka, J. Górowski)

Kasacja oparta na podstawie z art. 393¹ pkt 1 k.p.c. nie może skutecznie zarzucać naruszenia przepisu kodeksu postępowania cywilnego.

(wyrok z dnia 11 lipca 2001 r., V CKN 349/00, G. Bieniek, M. Grzelka, J. Górowski)

art. 393³ k.p.c.

Nie można uznać za spełnienie obowiązku przewidzianego w art. 393³ § 1 pkt 3 k.p.c., gdy skarżący wskazuje przesłanki opisane w art. 393 § 2 lub art. 393 § 1 pkt 3 k.p.c. Skarżący powinien przedstawiać okoliczności przewidziane w art. 393 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., a więc wykazywać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne wymagające zaangażowania Sądu Najwyższego albo że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, które Sąd Najwyższy mógłby swoim orzeczeniem w sprawie usunąć.

(postanowienie z dnia 7 listopada 2001 r., III CKN 268/01, J. Gudowski)

art. 393¹⁸ k.p.c.

Przepis art. 393¹⁸ § 2 k.p.c. stosuje się także w postępowaniu nieprocesowym.

(postanowienie z dnia 8 sierpnia 2001 r., I CZ 103/01, E. Skowrońska-Bocian, M. Sychowicz, J. Górski)

Nie przysługuje kasacja od postanowienia sądu drugiej instancji oddalającego zażalenie na postanowienie odmawiające dopuszczenia w charakterze uczestnika postępowania w sprawie nieprocesowej (art. 392 w brzmieniu sprzed dnia 1 lipca 2000 r. oraz art. 519¹ k.p.c. w brzmieniu od dnia 1 lipca 2000 r.). W takiej sytuacji nie przysługuje zażalenie do Sądu Najwyższego na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające zażalenie na postanowienie odrzucające zażalenie na postanowienie o odrzuceniu kasacji (art. 393¹⁸ k.p.c.)

(postanowienie z dnia 3 października 2001 r., V CZ 159/01, B. Czech, B. Myszka, L. Walentynowicz)

art. 401 k.p.c.

Nie opiera się na ustawowej podstawie skarga o wznowienie postępowania, powołująca się na pozbawienie strony możliwości działania przed sądem drugiej instancji (art. 401 pkt 2 k.p.c.), jeżeli strona miała możliwość działania w postępowaniu kasacyjnym.

(postanowienie z dnia 18 września 2001 r., V CZ 179/01, L. Walentynowicz, H. Wrzeszcz, B. Myszka)

art. 479¹ k.p.c.

Sprawa nie traci charakteru sprawy gospodarczej (art. 479¹ § 1 k.p.c.), gdy jest rozpoznawana przez sąd (wydział) cywilny.

(postanowienie z dnia 16 lipca 2001 r., V CKN 191/01, L. Walentynowicz)

art. 519¹ k.p.c.

Kasacja w sprawie o podział rzeczy *quod usum* nie jest dopuszczalna (art. 519¹ § 4 pkt 2 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 18 lipca 2001 r., V CZ 102/01, G. Bieniek, B. Myszka, T. Żyznowski)

W sprawie, w której zapadło postanowienie związane ze stosowaniem Konwencji dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę, sporządzona w Hadze w dniu 25 października 1990 r., kasacja jest niedopuszczalna.

(postanowienie z dnia 17 sierpnia 2001 r., I CKN 236/01, T. Wiśniewski)

Nie przysługuje kasacja w sprawie o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności majątkowej między małżonkami, jeżeli wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych (art. 519¹ § 2 k.p.c.).

(postanowienie SN z dnia 11 września 2001 r., IV CZ 106/01, F. Barczewska, Z. Kwaśniewski, M. Wysocka)

Także pod rządem art. 519¹ k.p.c. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego... (Dz.U. Nr 48, poz. 554) kasacja w sprawach o złożenie świadczenia do depozytu sądowego nie przysługuje.

(postanowienie z dnia 17 października 2001 r., III CZ 74/01, J. Gudowski, M. Wysocka, K. Bilewicz)

koszty sądowe

Opłata od zażalenia na postanowienie o odrzuceniu apelacji podlegającej wpisowi stałemu, w wysokości 1/5 kwotowo określonego wpisu stałego, jest opłatą stałą w rozumieniu art. 17 ustawy z dnia 20 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 124, poz. 110 ze zm.).

(postanowienie z dnia 11 lipca 2001 r., V CZ 93/01, G. Bieniek, M. Grzelka, J. Górowski)

1. W zarządzeniu zawierającym wezwanie do uiszczenia opłaty sądowej nie jest konieczne podanie numeru rachunku bankowego dochodów właściwego sądu.

2. Jeżeli doręczenie stronie wezwanie do uiszczenia w terminie tygodniowym opłaty od kasacji było właściwe i procesowo skuteczne, to ponowienie takiego wezwania nie ma znaczenia i kasacja ze względu na jej spóźnione opłacenie podlega odrzuceniu.

(postanowienie z dnia 30 lipca 2001 r., I CKN 1356/00, T. Ereciński)

Do oznaczenia w kasacji wartości przedmiotu zaskarżenia – w sprawie przeciwko byłemu członkowi spółdzielni mieszkaniowej o opuszczenie należącego do spółdzielni mieszkaniowej lokalu mieszkalnego – należy stosować reguły określone w art. 23 k.p.c. i art. 7 ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 24, poz. 110 ze zm.). Wartość przedmiotu zaskarżenia określona przez wnoszącą kasację z naruszeniem tych reguł nie jest dla oceny dopuszczalności kasacji wiążąca (art. 393 pkt 1 w związku z art. 393³ i art. 393⁸ § 1 k.p.c.).

(postanowienie z dnia 9 sierpnia 2001 r., II CKN 130/99, B. Czech, M. Grzelka, H. Wrzeszcz)

Sprawa wytoczona przeciwko gminie o wynagrodzenie za humusowanie ziemi i założenie trawników w parku osiedlowym jest sprawą dotyczącą działalności gospodarczej prowadzonej przez gminę w rozumieniu art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 20 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 124, poz. 110 ze zm.).

(postanowienie z dnia 22 sierpnia 2001 r., V CKN 756/00, B. Czech, M. Sychowicz, J. Górowski)

Wpis jest wpisem stałym także jeżeli jest pobierany w ułamkowej jego części (art. 29 ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Dz.U. Nr 24, poz. 110 ze zm.).

(postanowienie z dnia 16 października 2001 r., V CZ 195/01, M. Kocon, Z. Strus, M. Sychowicz)

ORZECZENIA, KTÓRE ZOSTANĄ OPUBLIKOWANE W OSNC 2002, NR 2

Wierzyciel, którego wierzytelność z tytułu zobowiązań podatkowych jest stwierdzona tytułem wykonawczym przeciwko jednemu z małżonków, może uzyskać hipotekę przymusową na nieruchomości objętej wspólnością majątkową małżeńską podatnika i jego małżonka, po nadaniu klauzuli wykonalności przeciwko małżonkowi podatnika, także po wejściu w życie ustawy z dnia 29 czerwca 1997 r. – Ordynacja podatkowa (Dz.U. Nr 137, poz. 926 ze zm.).

(uchwała z dnia 30 maja 2001 r., III CZP 24/01, J. Gudowski, B. Czech, J. Kremer, OSNC 2002, nr 2, poz. 15)

Droga sądowa nie przysługuje w sprawie o zasądzenie opłaty z tytułu

wzrostu wartości nieruchomości, ustalonej w decyzji administracyjnej wydanej na podstawie art. 36 ust. 3 i 9 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (jedn. tekst: Dz.U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139 ze zm.).

(uchwała z dnia 26 czerwca 2001 r., III CZP 30/01, M. Grzelka, I. Koper, M. Sychowicz, OSNC 2002, nr 2, poz. 16)

Przewidziany w art. 36 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 1994 r. o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych (jedn. tekst: Dz.U. z 1998 r. Nr 120, poz. 787 ze zm.) w brzmieniu nadanym mu przez art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o zmianie ustawy o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych (Dz.U. Nr 122, poz. 1317) obowiązek orzeczenia przez sąd o uprawnieniu do otrzymania lokalu socjalnego lub o braku takiego uprawnienia odnosi się tylko do byłego najemcy lokalu podlegającego opróżnieniu i osób z nim stale w tym lokalu zamieszkałych.

(uchwała z dnia 27 czerwca 2001 r., III CZP 28/01, Z. Strus, K. Zawada, T. Bielska-Sobkowicz, OSNC 2002, nr 2, poz. 17)

W oświadczeniu o poddaniu się egzekucji, złożonym na podstawie art. 97 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. Nr 140, poz. 939 ze zm.), dłużnik może ustalić dopuszczalny termin wystawienia bankowego tytułu egzekucyjnego także przez określenie, że bieg tego terminu rozpocznie się od daty rozwiązania przez bank umowy, będącej podstawą wystawienia tytułu egzekucyjnego.

(uchwała z dnia 19 lipca 2001 r., III CZP 42/01, A. Górski, E. Skowrońska-Bocian, H. Wrzeszcz, OSNC 2002, nr 2, poz. 18)

Przepis § 9 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 17 grudnia 1996 r. w sprawie określenia wysokości wpisów w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 154, poz. 753 ze zm.) stosuje się do pozwu wniesionego w postępowaniu nakazowym, który został skierowany na posiedzenie niejawne w celu wydania nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym.

(uchwała z dnia 8 sierpnia 2001 r., III CZP 41/01, E. Skowrońska-Bocian, M. Sychowicz, J. Górowski, OSNC 2002, nr 2, poz. 19)

W sprawie gospodarczej radca prawny reprezentujący przedsiębiorcę, będącego osobą fizyczną, nie składa oświadczenia przewidzianego w art. 89 § 3 k.p.c.

(uchwała z dnia 23 sierpnia 2001 r., III CZP 37/01, M. Grzelka, H. Wrzeszcz, T. Żyżnowski, OSNC 2002, nr 2, poz. 20)

Od postanowienia sądu drugiej instancji w przedmiocie orzeczenia środka wychowawczego w stosunku do nieletniego kasacja jest niedopuszczalna (art. 519¹ k.p.c. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 24 maja 2000 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego ..., Dz.U. Nr 48, poz. 554).

(postanowienie z dnia 30 maja 2001 r., III CKN 155/01, J. Gudowski, B. Czech, J. Kremer, OSNC 2002, nr 2, poz. 21)

Okoliczności uzasadniające rozpoznanie kasacji, o których mowa w art. 393³ § 1 pkt 3 k.p.c. powinny być – podobnie jak pozostałe elementy przewidziane w tym przepisie – przedstawione w wydzielonej części kasacji, jako odrębny element pisma procesowego.

(postanowienie z dnia 30 maja 2001 r., III CZ 36/01, J. Gudowski, B. Czech, J. Kremer, OSNC 2002, nr 2, poz. 22)

Satyryczny charakter utworu nie zawsze wyłącza bezprawność działania autora.

(wyrok z dnia 20 czerwca 2001 r., I CKN 1135/98, M. Wysocka, T. Domińczyk, J. Górowski, OSNC 2002, nr 2, poz. 23)

Ustalenie treści doręzonego stronie przez sąd zarządzenia może być oparte na domniemaniu faktycznym.

(postanowienie z dnia 21 czerwca 2001 r., IV CZ 58/01, S. Dąbrowski, H. Pietrzkowski, J. Kremer, OSNC 2002, nr 2, poz. 24)

Od postanowienia sądu drugiej instancji oddalającego apelację od wpisu ostrzeżenia, przewidzianego w art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz.U. Nr 19, poz. 147 ze zm.), kasacja nie przysługuje.

(postanowienie z dnia 22 czerwca 2001 r., V CZ 91/01, L. Walentynowicz, G. Bieniek, B. Myszka, OSNC 2002, nr 2, poz. 25)

Umowa darowizny ekspektatywy odrębnej własności lokalu stanowi podstawę wpisu w księdze wieczystej nabywcy jako właściciela, niezależnie od chwili złożenia wniosku o dokonanie tego wpisu.

(postanowienie z dnia 26 czerwca 2001 r., I CA 1/01, M. Grzelka, I. Koper, M. Sychowicz, OSNC 2002, nr 2, poz. 26)

Właściciele nieruchomości zajętych pod drogi publiczne, które na podstawie art. 73 ustawy z dnia 13 października 1998 r. – Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz.U. Nr 133, poz. 872 ze zm.) stały się z dniem 1 stycznia 1999 r. własnością Skarbu Państwa lub jednostek samorządu terytorialnego, mogą dochodzić jedynie odszkodowania przewidzianego w tym przepisie, zachowując wskazany w nim tryb.

(wyrok z dnia 27 czerwca 2001 r., II CKN 601/00, Z. Strus, K. Zawada, T. Bielska-Sobkowicz, OSNC 2002, nr 2, poz. 27)

Umowa o przelew w celu inkasa wierzytelności przysługującej podmiotowi nie będącemu bankiem, w której strona przyjmująca zlecenie inkasa zobowiązała się do wyegzekwowania należności przy użyciu bankowego tytułu wykonawczego, jest nieważna, a świadczenie spełnione w wykonaniu tej umowy podlega zwrotowi.

(wyrok dnia 27 czerwca 2000 r., II CKN 602/00, Z. Strus, K. Zawada, T. Bielska-Sobkowicz, OSNC 2002, nr 2, poz. 28)

Przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie kasacji po jej złożeniu, ale przed upływem terminu do jej wniesienia, jest prawnie skuteczne.

(postanowienie z dnia 29 sierpnia 2001 r., IV CZ 118/01, T. Żyźnowski, E. Skowrońska -Bocian, J. Górowski, OSNC 2002, nr 2, poz. 29)

INFORMACJE

W grudniu ....

Tygodnik Menedżerów i Informatyków „Computerworld” po raz kolejny przyznał prestiżowe nagrody „Lidera Informatyki”. W kategorii instytucji państwowych tytuł „Lidera Informatyki 2001” otrzymał Sąd Najwyższy „w uznaniu służącego za wzór wykorzystania technik informatycznych w obsłudze obywateli”. Uzasadniając werdykt, jury konkursu podkreśliło także fakt aktywnego i twórczego uczestnictwa sędziów Sądu Najwyższego w tworzeniu oryginalnych rozwiązań informatycznych.

Dyplom i statuetkę „Lidera Informatyki 2001” odebrali Prezes Sądu Najwyższego kierujący Izbą Cywilną prof. dr hab. Tadeusz Ereciński oraz kierownik Zespołu Informatyki Andrzej Piaskowski. W uroczystości uczestniczyli także Prezes Sądu Najwyższego prof. dr hab. Walerian Sanetra, kierujący Izbą Administracyjną, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, oraz współautorzy systemu, programiści i pracownicy Zespołu Informatyki.

Przypomnijmy, autorami koncepcji oraz szczegółowego projektu systemu „Supremus” są sędziowie Sądu Najwyższego Jacek Gudowski (Izba Cywilna) i Józef Iwulski (Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych) oraz Andrzej Piaskow-

ski, kierownik Zespołu Informatyki Sądu Najwyższego, przy współpracy programistów „Polska OnLine” pod kierownictwem Andrzeja Oborzyńskiego oraz integratora – „ATM”, spółki akcyjnej w Warszawie.

O nagrodach oraz o przebiegu gali można przeczytać w nr 45 tygodnika „Computerworld” z dnia 3 grudnia 2001 r. oraz w specjalnym dodatku do tego numeru.

W dniu 20 grudnia odbyła się narada robocza sędziów Izby Cywilnej, w trakcie której uczestnicy wysłuchali wykładu prof. dr hab. Krzysztofa Pietrzykowskiego na temat współczesnych zagadnień własnościowego prawa do lokalu w spółdzielniach mieszkaniowych oraz wykładu prof. dr hab. Wojciecha J. Katnera na temat kluczowych zagadnień umowy leasingu.

W drugiej części narady odbyła się dyskusja nad kandydaturami na sędziów Sądu Najwyższego w Izbie Cywilnej, po czym przeprowadzono sondażowe głosowanie.

Na trzy wolne stanowiska w Izbie Cywilnej swoje kandydatury zgłosili: Teresa Bielska-Sobkowicz, sędzia Sądu Apelacyjnego w Warszawie, Krystyna Bilewicz, sędzia Sądu Apelacyjnego w Warszawie, Józef Frąckowiak, profesor Uniwersytetu Wrocławskiego, Jan Górowski, sędzia Sądu Apelacyjnego w Krakowie, Bogusław Kamiński, sędzia Sądu Apelacyjnego w Gdańsku, Wojciech J. Katner, profesor Uniwersytetu Łódzkiego, Jan Kawalek, sędzia Sądu Okręgowego w Rzeszowie, Jan Kremer, sędzia Sądu Apelacyjnego w Krakowie oraz Krzysztof Pietrzykowski, profesor Uniwersytetu Warszawskiego. Po wszczęciu procedury kwalifikacyjnej swoje kandydatury wycofali Krystyna Bilewicz i Krzysztof Pietrzykowski.

Ponadto dokonano wyboru sędziów do Kolegium Sądu Najwyższego; członkami Kolegium zostali sędziowie Jacek Gudowski i Tadeusz Wiśniewski, a zastępcą członka sędzia Antoni Górski.

Po naradzie sędziowie zgromadzili się wokół wigilijnego stołu, łamiąc się opłatkiem i składając sobie życzenia świąteczne i noworoczne. Prezes Tadeusz Ereciński podziękował za pracę w upływającym roku, a zwłaszcza za ogromny wysiłek podjęty w celu zmniejszenia narastających od lat zaległości. Życzył wszystkim sędziom i ich rodzinom pogodnych, spokojnych Świąt Bożego Narodzenia oraz szczęśliwego, pomyślnego Nowego Roku. Szczególnie ciepłe słowa skierował do goszczących na

opłatku – Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego prof. dr hab. Lecha Gardockiego oraz sędziów Sądu Najwyższego w stanie spoczynku, Prezesa Stanisława Rudnickiego oraz Stanisława Dmowskiego, Krzysztofa Kołakowskiego, Juliusza Sucheckiego i Andrzeja Wypiórkiewicza.

W roku 2001 ....

W 2001 r. skład Izby Cywilnej Sądu Najwyższego przedstawiał się następująco:

Prezes Sądu Najwyższego kierujący Izbą – prof. dr hab. Tadeusz Ereciński
Sędziowie: Filomena Barczewska (przewodnicząca Wydziału IV), dr Gerard Bieniek, dr Helena Ciepła (przewodnicząca Wydziału II), Bronisław Czech, Stanisław Dąbrowski, Tadeusz Domińczyk, Antoni Górski, Maria Grzelka, Jacek Gudowski (przewodniczący Wydziału III), Marian Kocon, Krzysztof Kołakowski, Iwona Koper, prof. dr hab. Zbigniew Kwaśniewski, Barbara Myszka, Henryk Pietrkowski, prof. dr hab. Elżbieta Skowrońska-Bocian, Zbigniew Strus, Marek Sychowicz, dr hab. Zdzisław Świeboda, Lech Walentynowicz (przewodniczący Wydziału V), dr Tadeusz Wiśniewski (przewodniczący Wydziału I), Hubert Wrzeszcz, Andrzej Wypiórkiewicz, Mirosława Wysocka, prof. dr hab. Kazimierz Zawada, Tadeusz Żyznowski.

W 2001 r. przeszli w stan spoczynku sędziowie Sądu Najwyższego: Zdzisław Świeboda (w styczniu), Andrzej Wypiórkiewicz (w lutym) oraz Krzysztof Kołakowski (w czerwcu). Odbyły się Ich uroczyste, koleżeńskie pożegnania, w trakcie których podziękowaliśmy Im za długoletnią, wzorową pracę, zwłaszcza za dokonania orzecznicze i organizatorskie w Izbie, której byli filarami. W uznaniu zasług Prezydent RP uhoonorował Jubilatów Krzyżami Komandorskimi Orderu Odrodzenia Polski.

W październiku 2001 r. – na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa – Prezydent RP powołał na stanowiska sędziów Sądu Najwyższego w Izbie Cywilnej Irenę Gromską-Szuster, sędzię Sądu Apelacyjnego w Łodzi, i Mirosława Bączyka, profesora Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu.

W 2001 r. w Izbie Cywilnej Sądu Najwyższego orzekali także sędziowie delegowani: Teresa Bielska-Sobkowicz, sędzia Sądu Apelacyjnego w Warszawie, Jan Kremer, sędzia Sądu Apelacyjnego w Krakowie, Jan Górski, sędzia Sądu Apelacyjnego w Krakowie oraz Krystyna Bilewicz, sędzia Sądu Apelacyjnego w Warszawie.

Dane statystyczne – rok 2001

L. p.	Rodzaj spraw	Ruch spraw								Pozostało do rozpoznania
		Pozostało z okresu ubiegłego	Wpłynęło	Załatwiono					Pozostało do rozpoznania	
				Razem	Sposób załatwienia					
					Oddalono	Zmieniono	Uchylono w całości bądź częściowo	Odmówiono przyjęcia do rozpoznania		
1.	CKN	7316	2582	5772	514	38	200	3646	1374	4126
2.	CZP, w tym:	13	88	86						15
	art. 390 k.p.c.	12	84	83						13
	skład 7-miu	1	4	3						2
	pełny skład	-	-	-						-
3.	CZ	196	1065	1121	933	31	34	-	123	140
4.	CO, w tym	20	116	122						14
	art. 401 k.p.c.	9	16	24						1
	art. 45, 48 k.p.c.	11	100	98						13
5.	CA	-	6	6	2	1			3	-
6.	CN	-	2	2	1				1	-
7.	Razem	7545	3859	7109	1450	70	234	3646	1501	4295